

Årsrapport 2015

Noen glimt fra året som gikk...

Trygg skolevei: Elevene ved Gullaug skole har jobbet for og fått til en tryggere skolevei

Lierdagene: Lierdagene gikk av stabelen 5.-7. juni

Hegg skole: Nye Hegg skole ble åpnet av statsminister Erna Solberg i august

Lier Kulturscene: Lier kulturscene ble åpnet i september

Fosshagen: Byggingen av Fosshagen har pågått hele 2015

Mulighetsstudie knutepunkt: Arkitektene viste sine forslag i september

Årets rapport

Rapporteringen til kommunestyret for året 2015 skjer gjennom to dokumenter:

- **Regnskapet** redegjør detaljert for kommunens økonomiske resultat.

Budsjett for 2015 ble vedtatt som del av handlingsprogrammet, og justert ved behandlingen av tertialrapportene.

- **Årsrapporten** redegjør for samfunn, tjenester, medarbeidere og økonomi.

Årsrapporten gjelder bare de funksjonene rådmannen har ansvaret for. Dokumentet omfatter derfor ikke politiske styringsorganer og selskaper/foretak. Det vises til egne årsrapporter, som behandles i selskaps-/foretaksorganene.

Årsrapporten er også kommunens årsberetning. Årsrapporten inneholder informasjon utover kravene til årsberetning etter kommuneloven og regnskapsforskriften.

I henhold til regelverket går **finansrapporten** som egen sak.

Innhold

Rådmannens kommentarer	3
Samfunn	5
Tjenestene	10
Medarbeidere	26
Økonomi	31

Rådmannens kommentarer

Foten i bakken og tilbakeblikket ved årsskiftet yter sjelden den kommunale virksomheten full rettferdighet. Aller viktigst er innbyggernes opplevelse av tjenester og medarbeiderne, hver dag året rundt. Akkurat det vil nok heller ikke denne årsrapporten gi et fullverdig inntrykk av og det er derfor nødvendig å supplere med kunnskap om beslutninger og effekt som kommer til uttrykk ved andre anledninger.

Kommuneøkonomien - varslet storm ble til bris

Kommunesektoren gikk inn i 2015 med økonomivarsler som indikerte storm; når regnskapet gjøres opp er erfaringen at det endte i noe som mer likner bris. Det var først og fremst skatteinngangen som etter fjorårets fall var antydning å svikte ytterligere, men som for Liers vedkommende ble omtrent som budsjettet.

Selv om vi ender i et akseptabelt økonomisk resultat er det ingen grunn til å lene seg tilbake. Presset på kommuneøkonomien har vært betydelig. Det kan se ut til at vi deler skjebne med de aller fleste kommunene det er naturlig å sammenlikne seg med; innenfor omsorgs- og velferdsområdene bruker vi mer enn det vi har planlagt og det er ikke grunn til å tro noe annet enn at det representerer en samfunnstrend.

Bygger nytt og øker gjelden

Stolthet og lettelse kjennetegner sommerens åpning av Hegg skole. Stolte fordi vi har fått et en funksjonell skole, en kulturscene med muligheter og idrettsanlegg som gir tilbud i en bredde vi sjelden ser. Lettet fordi en tungdreven skole med lyter er historie. Innbyggere og medarbeidere skaper innholdet og har definitivt noe å strekke seg etter. Samtidig øker gjelden; ferdigstillingen av Hegg skole og et Fosshagen som reises er tegn på vekst og utvikling. Slikt koster og det er en balansekunst når gjeldsnivået skal presses ned ved å betale mer enn minimumsavdragene samtidig som driftsutgiftene øker.

Puslespill med uformelige brikker

Aktiviteten knyttet til Fjordbyen er ikke alltid like synlig for omgivelsene. Sykehusets planprosesser som betydelig premissgiver for hva som kan og skal skje for øvrig, omfattende samspill med mange aktører for å utvikle et kollektivknutepunkt med jernbanestasjon og den fremtidige traséen for riksvei 23 har vært gjenstand for betydelig arbeid. Dette er noen av de uformelige brikkene som skal passe inn i det puslespillet en fremtidig bydannelse er.

Dialogen med eierne av Gullaug om kommunedelplanen og samarbeidet i Buskerudbyen er andre elementer som har vært viet stor oppmerksomhet i 2015.

Heder skal ikke undervurderes

Årets friluftskommune 2015 og Årets lærebedrift i Buskerud 2015 er to kåringer som henger høyt og som denne gang ble Lier kommune til del. Begge må regnes som bevis

på at bevisst satsning lønner seg, - og det er heller ingen ulempe at de har en så nær sammenheng med de prioriteringene kommunestyret tydelig har foretatt. Slikt inspirerer og forplikter når det gode arbeidet skal videreføres. Kunsten er å kunne bruke både resultatene og erfaringene i arbeidet også innen andre felt; virkningen av at andre ser til Lier skal ikke undervurderes, ei heller når det gjelder de mulighetene det representerer for oss selv.

Lier, 12. april 2016

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'H.P. Christensen'.

Hans-Petter Christensen
Rådmann

Klima og energi

Undervisningsopplegget KlimAvis gjennomføres på Lierbyen skole skoleåret 2015-16.

Mobilitets- og kjøretøystrategien har mål om at 80 % av bilparken til Lier kommune skal være lavutslippsbiler innen 2020. Lier kommune har nå 13 el-biler og 5 el-sykler som brukes til transport i tjeneste.

Arbeidet med klima- og energiplan er startet opp. Planen skal legges ut til offentlig ettersyn sommeren 2016 og kommer til politisk behandling til høsten.

Som ledd i å stimulere innbyggere og næringsliv til energi- og klimainnsats gjennomførte kommunen kampanjen Grønne uker høsten 2015. Hovedinnhold var rådgivning om energiltak i privatboliger og hvordan boligeiere med oljefyringsanlegg kan få fjernet oljetanker og erstatte oljefyringen med fornybare energiløsninger.

Kommunereformen

Lier kommunes arbeid med reformen ble vedtatt igangsatt av Formannskapet 27.november 2014. I 2015 har Lier kommune fått laget utredningen «Lier som egen kommune», og deltatt i utredningene «Lier med Asker m.fl.» og «Lier med Drammen m.fl.» i samarbeid med de øvrige kommunene som utredningene omfatter. Utredningene inngår i grunnlaget for politisk behandling første halvår 2016.

Lierstranda

Plansamarbeidet mellom Drammen og Lier kommune utarbeidet Strategisk plattform med Masterplan for Lierstranda og Brakerøya. Den ble godkjent i Lier kommunestyre 3. mars 2015 og i Drammen bystyre 24. mars 2015 og ligger til grunn for vider arbeid med utvikling av Lierstranda.

Lier og Drammen kommuner, ROM Eiendom, Jernbaneverket, NSB, Statens Vegvesen, Buskerud fylkeskommune og Brakar, Buskerudbysamarbeidet og Vestre Viken HF (observatør) startet samarbeid for å utarbeide en mulighetsstudie for nytt trafikalt knutepunkt og lokalsenter på Lierstranda høsten 2014. Mulighetsstudien er blitt gjennomført som parallelloppdrag med tre deltakende team som la frem sine forslag i slutten av september. Evalueringen skal være ferdig første tertial 2016.

Arbeid med områderegeringsplan for nytt område sykehus for Vestre Viken HF på Brakerøya ble startet opp i 2015. Planen skal avklare hovedtrekkene i arealbruk og adkomstforhold for myke trafikanter, kollektiv og bil. Drammen og Lier kommuner har samarbeidet om planen som omfatter arealer på begge sider av kommunegrensen. Begge kommuner skal fatte planvedtak i mai 2016 hvis fremdriften holder. Vestre Viken HF har som mål at nytt sykehus skal åpne i 2022.

Det er leid inn prosjektleder for videre planarbeid på Lierstranda. Prosjektlederen skal arbeide fulltid i Lier kommune fra nyttår 2016. Årsaken til denne løsningen er at rådmannen ikke lyktes i å få kvalifiserte søkere da stillingen ble lyst ut tidligere i 2015.

Transport og samferdsel

Buskerudbypakke 2

Samferdselsdepartementet fikk utarbeidet Konseptvalgutredning (KVU) og Ekstern kvalitetssikring til det opprinnelige forslaget til Buskerudbypakke 2. Konklusjonen var at forslaget var for ambisiøst og dekket et for stort geografisk område. Som følge av det ble Kongsberg kommune tatt ut av det reviderte forslaget til Buskerudbypakke 2. Forslaget skal behandles i Buskerudbyens organer og kommunene i løpet av 2016.

RV 23

Statens vegvesen varslet planstart for reguleringsplan for videreføring av Rv 23 fra Linnes til E18 våren 2015 og startet arbeidet med planen basert på vedtatt kommunedelplan. Under arbeidet ble det klart at området ved Strandbrua var for trangt til å bygge krysset mellom E18 og Rv 23. Rv 23 inn mot krysset ville fått en blanding av lokal- og fjerntrafikk, fremkommeligheten på Rv 23 ville bli for dårlig og kapasiteten for lokal biltrafikk inn mot Drammen ville øke.

Dette var bakgrunn for at SVV avbrøt denne planleggingen og startet med forberedelse av ny kommunedelplanprosess. Her legges det til grunn at Rv 23 skal føres i ny trase frem til E18 og videreføres i tunnel under Drammensmarka til Eiker. Planprosessen er tenkt delt i to. Kommunedelplan for hele strekningen fra Linnes til en tunnelportal på vestsiden av dalen og regulering av strekningen fra Linnes til E 18. Målet er at bygging på strekningen Linnes – E 18 skal starte når Dagslett – Linnes er ferdig i 2021. Planprogram for første del vil komme til politisk behandling våren 2016.

Folkehelse

Folkehelsestanden i Lier er generelt god, men ikke for alle grupper. Folkehelsesdata viser at folkehelsen i Lier er noe over landsgjennomsnittet. Liunger har generelt gode levekår, bra helsetilstand og gode levevaner. Ser vi bak gjennomsnittstallene ser vi utfordringer spesielt med sosiale ulikheter og psykisk helse.

Lier frisklivssentral har vært i drift siden våren 2014 og antall brukere øker fortsatt. Tilbudet er utvidet med lavterskeltilbud til flere grupper. Friskliv barn og unge, friskliv psykisk helse, friskliv ny i Norge, friskliv ansatt og friskliv senior.

Prosjektet Sunne og aktive Liunger handler om fysisk aktivitet og gode matvaner (levevaner). Det gjennomføres ved to skoler og tre barnehager og kan vise til gode resultater. Det er vedtatt en opptrappingsplan fra 2016 slik at det skal omfatte alle skoler og barnehager i kommunen etter hvert.

Beredskap

Boligpolitikk

Boligsosial handlingsplan ble revidert i 2015 og vedtatt i kommunestyret 1. desember. Det vil bli rapportert på oppfølgingen i tertialrapportene.

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
Arbeidet med å gjøre Lier til en miljøvennlig kommune videreutvikles. Ulike virkemidler kartlegges og det ses på alternativer til Miljøfyrtårn-sertifisering.	HP 13-16 oppd 2.7	Fullført	Overført drift Vedtatt å benytte miljøfyrtårn med hovedkontor-modell. Virksomheter som ikke har oppfylt kravet må nå få dette på plass.
Det avsettes en egen pott til prosjektfinansiering (i samarbeid med andre aktører). Mulige prosjekt kan være "Økt bruk av marka" i samarbeid med Statskog og Turistforeningen. <u>Samordnet med:</u> Prosjektfinansiering – egenandel rammeendring 0,3 mill. kr	HP 13-16 oppdr 2.12 HP 13-16 ramme	Fullført	Prosjektet er etablert og videreføres som en del av ordinær drift i Kultur, idrett og friluftsliv.
Fremtidig utnyttelse av Fjordbyen/Lierstranda vil stå sentralt i mange år fremover. Dette for å sikre de verdier som ligger i området hvor kommunen indirekte er en betydelig tomteeier. For å sikre nødvendig gjennomføringskraft i utvikling av Fjordbyen forutsettes det at utformingen av områdeplaner skjer i samarbeid med aktører som ønsker å utvikle området og har evne til å gjennomføre en langsiktig eiendomsutvikling. Opstart: januar 2014.	HP 14-17 oppd 2.4	Fullført	Videre arbeid overført til drift. Strategisk plattform med Masterplan godkjent i Drammen bystyre 17.02.2015 og Lier kommunestyre 03.03.2015 Videre oppfølging av eiendommer følges opp gjennom eierstyring Eidos.
Miljøutvalget vurderer muligheten av å igangsette et biogassprosjekt, ref forslag fra virksomheten. Dette ses i sammenheng med revisjon av klimaplanen.	HP 15-18 oppd 2.22	Fullført	Utredning ferdig Melding til politisk nivå januar 2016

Befolkningsdata

Befolkningsdata pr. 1.1	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Endring siste år	Endring %
Innbyggere ialt	23 267	23 580	24 177	24 763	25 175	25 378	25 731	353	1,4 %
0-5 år	1 806	1 783	1 849	1 880	1 920	1 861	1 905	44	2,4 %
6-15 år	3 196	3 261	3 258	3 309	3 317	3 403	3 406	3	0,1 %
16-66 år	15 570	15 753	16 131	16 482	16 673	16 703	16 908	205	1,2 %
67-79 år	1 840	1 941	2 074	2 221	2 391	2 523	2 646	123	4,9 %
80-89 år	734	720	725	721	720	731	721	-10	-1,4 %
over 90 år	121	122	140	150	154	157	145	-12	-7,6 %

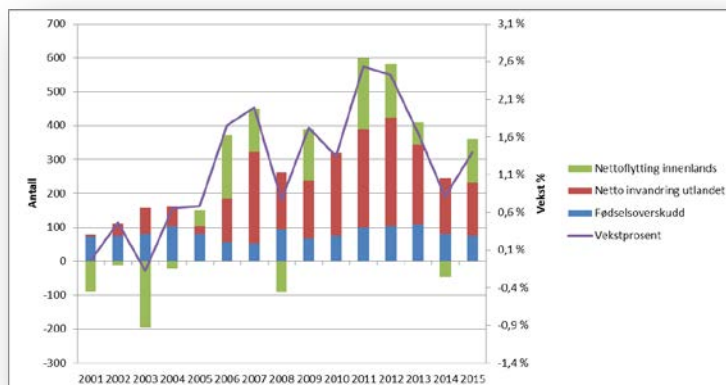
Liers befolkning økte med 353 personer, 1,4 %, i 2015. Det er klart høyere enn i 2014 da veksten var på 0,8 %.

Veksten kommer i hovedsak fra flytting. Netto innflytting utgjør i alt 278 personer og fordeler seg nokså jevnt mellom innenlands flytteoverskudd og innvandring. Fødselsoverskuddet (differansen mellom antall barn som blir født og antall personer

som dør) var på 75.

3/4 av veksten kom i Høvik og Hegg kretser. Oddevall, Heia og Hennummarka hadde bare små bevegelser i folketall. Hallingstad krets og den tettbebyggelsen i Nordal som ligger nær Tranby senter hadde markert tilbakegang i folketall.

Fra og med år 2000 til og med 2015 har befolkningen i Lier vokst med 4 423 personer, ca. 20,7 %. Halvparten av veksten kommer fra innvandring mens den andre halvparten kommer fra innenlands nettoflytting og fødselsoverskudd. Fødselsoverskuddet har ligget på ca. 100 pr år de siste årene, men sank til 81 i 2014 og 75 i 2015. Både innvandring og innenlands nettoflytting svinger sterkt fra år til år.

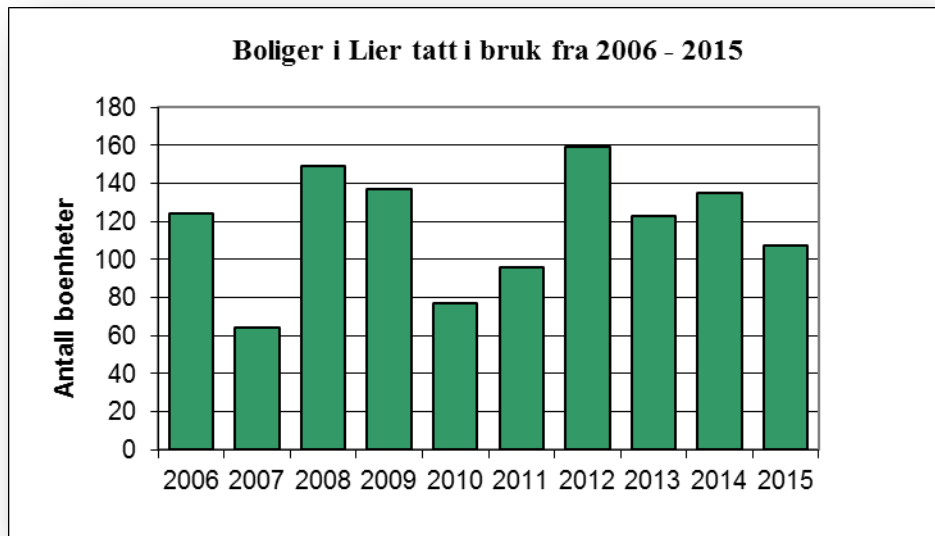
Etter en nedgang i antallet 0-5-åringer i 2014 har det i 2015 igjen økt til omtrent samme nivå som tidligere. Antall barn i skolealder (6-15 år) ligger på samme nivå som i 2014, mens veksten i gruppen av 67-åringer og eldre er sterkere enn i totalbefolkningen. Gruppen fra 16 til 66 år vokser omtrent i samme takt som totalbefolkningen.

Blant naboene er bildet blandet. Drammen har omtrent samme vekst som Lier (1,3 %) og Røyken har fortsatt sterk vekst med 2,6 %. Buskerud har en vekst på 1 % i 2015, og Oslo og Akershus litt over 1,6 %.

Grunnen til at veksten øker igjen etter nedgangen i 2014 er at både innvandring og innenlands flytting har økt. Det ser heller ikke i 2015 ut til å være noen direkte samvariasjon med boligbyggingen som gikk markant ned fra 2014 til 2015. Litt pussig er det jo at i 2014 var boligbyggingen høy og befolkningsveksten lav, mens i 2015 er det akkurat omvendt. Vi har ingen forklaring på det.

Boligbygging

Kilde: Kompas og Lier kommune

I 2014 ble det gitt midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest til i alt 107 boenheter i Lier, hvorav 43 i Høvik og 33 i Hegg krets.

Arbeidsledighet

Ved utgangen av 2015 var det 268 helt arbeidsledige i Lier. Dette utgjør 2 % av arbeidsstyrken mot 2,7 % i Buskerud og 3 % nasjonalt.

Tjenestene

Grunnskole og PPT

Økonomisk resultat

Grunnskole og PPT (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	278 166	279 566	-1 400	-0,5 %
Driftsutgifter inkl mva ref	44 788	33 400	11 388	34,1 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-43 682	-34 526	-9 156	26,5 %
Driftsresultat	279 272	278 439	832	0,3 %

Skolene og PPT ender også i år tilnærmet likt budsjett. Det er kun én av skolene som har et avvik i form av merforbruk opp imot 5 %. PP-tjenesten endte opp 0,7 mill. kr. under budsjett.

Totalt merforbruk på fellesområdet for skole er 0,96 mill. kr. Det er i hovedsak utgifter til skoleskyss og til kjøp av elevplasser i andre kommuner som medfører at vi havner over budsjett.

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
Før omleggingen av finansiering innen grunnskolen iverksettes må effekt og konsekvenser vurderes nærmere. Det skal foreligge en grundig gjennomgang som inkluderer og ivaretar pedagogiske, organisatoriske, administrative, økonomiske og kvalitetsmessige hensyn. Arbeidet med dette påbegynnes umiddelbart og klargjøres for politisk behandling i løpet av februar 2015. Dette av hensyn til skolenes egen planlegging. En omlegging følges opp nøye og evalueres politisk gjennom Tjenesteutvalget (Grunnskole-, barnehage- og kulturutvalget i neste kommunestyreperiode) og administrativt av Rådmannen. Barneskolekretsene skal opprettholdes. Det legges inn en buffer for å håndtere en elevtallsøkning i perioden.	HP 15-18 oppd 2.5	Iverksatt	Modell med klasseresurs hvor klassesdeling skjer ved 26 elever ble innført fra august 2015. Lier kommune har fått midler fra Udir. for høst 2015 (1,3 mill. for høsthalvåret). Disse er øremerket til lærerstillinger på 1.-4. trinn ved skoler hvor vi har store gruppestørrelser (over landsgjennomsnittet)
Rådmannen gis i oppdrag å se på muligheten til å danne leksegrupper på skolen etter skoleslutt, hvor de foresatte bidrar på frivillig basis med lekseoppfølging. Saken følges opp i Tjenesteutvalget i samarbeid med skoleledelsen og FAU.	HP 15-18 oppd 2.7	Fullført	Politisk vedtatt å ikke gå videre med saken.
Tjenesteutvalget ønsker å utvide prøveprosjekt om anonym retting.	Tjenesteutvalget 34-2015	Fullført	GBK har besluttet å ikke gå videre med anonym retting

Andre saker

Office 365:

MLG, lierskolens læringsportal, er utdatert og ble erstattet med en løsning som er bygget på Office 365. Løsningen gir elever og lærere tilgang til dokumenter både på skolen og hjemme, og på alle typer enheter som smarttelefon, nettbrett og pc. Løsningen ble pilotert før skolestart av; Hennummarka skole ved 5.trinn og Velkomstklassene på Høvik. Løsningen var klar for alle lærere og elever i lierskolen fra skolestart 2015, men skal videreutvikles med foreldreportal, innleveringsverktøy mm etter hvert.

Hegg skole

Lier kommune tok over deler av skolebygget 16. mars. 1., 2. og 3. trinn, 230 elever, flyttet fra paviljongene, ved siden av byggetomta, inn i de nye lokalene 23. mars. Fra august 2015 var alle trinn på plass på Hegg igjen. Statsminister Erna Solberg deltok på åpningsseremonien første skoledag.

Barnehage

Økonomisk resultat

Barnehage (tall i 1000 kr)	Regnskap	Budsjett	Avvik kr.	Avvik %
	2015	2015	2015	2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	27 062	28 694	-1 631	-5,7 %
Driftsutgifter inkl mva ref	179 376	178 088	1 288	0,7 %
Inntekter eks. syke. sv.ref og mva ref	-15 740	-13 385	-2 354	17,6 %
Driftsresultat	190 699	193 397	-2 698	-1,4 %

De tre kommunale barnehagene har i sum et overskudd på 0,6 mill. kr.

Fellesområdet har et overskudd på 2,1 mill. kr, dette er 1,2 % under budsjett. Det er et overskudd på flere av tjenestene, men kommunalt tilskudd har det største overskuddet med 1,2 mill. kr.

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
For å tilpasse behovet etter barnehageplass i Øvre Lier vurderes det å avvikle en avdeling/reducere tilbudet ved Dambråtan barnehage.	HP 14-17 oppd 2.8	Fullført	Barnehagen tilpasser sin bemanning etter antall barn. Barnetallet har økt noe igjen.
Liers behov for barnehageplasser dekkes i hovedsak gjennom tilbud fra de private barnehagene. Gode rammebetingelser og forutsigbarhet er viktig for disse. Dagens kvalitet forutsettes videreført. Tjenesteutvalget gjennomfører årlige dialogmøter med de private barnehagene. Det vises til tidligere vedtak om at barnehager som kommer i økonomiske vanskeligheter kan søke tilleggsbevilgning.	HP 15-18 oppd 2.8	Fullført	Dialogmøter gjennomført i mai måned. Regnskap for 2014 viste at hele 13 av 20 ikke-kommunale barnehager gikk med et underskudd. To barnehager søkte om ekstra tilskudd. Disse ble politisk behandlet, ingen av dem fikk tildelt høyere tilskudd.
Åpen barnehage søkes videreført i samarbeid med frivillige organisasjoner og/eller gjennom egenandel innenfor rammen som er avsatt til barnehageformål.	HP 15-18 oppd 2.9	Fullført	Etablering av barnas stasjon i Lier

Andre saker

Brukerundersøkelse i barnehage

I februar og mars gjennomførte alle barnehagene i Lier en brukerundersøkelse. Total svarprosent var på 55 %.

Barnehagene skårer jevnt over høyt på brukerundersøkelsen. Generelt god tilfredshet. På en skala fra 1 til 6, der 6 er høyest, ligger gjennomsnittlig tilfredshet i Lier på 5,2 mot landsgjennomsnittet på 5,1.

I forhold til landsgjennomsnittet ligger snittet for barnehagene i Lier høyere på 5 av 8 hovedfaktorer, som i 2013. Barnehagene skårer spesielt høyt på faktoren tilgjengelighet og fysisk miljø i forhold til landsgjennomsnittet. Foresatte er mest fornøyd med barnehagenes tilgjengelighet, respektfull behandling og trivselen i barnehagen.

Økonomisk resultat

Omsorgstjenester (tall i 1000 kr)	Regnskap	Budsjett	Avvik kr.	Avvik %
	2015	2015	2015	2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	320 715	303 509	17 205	5,7 %
Driftsutgifter inkl mva ref	82 819	76 693	6 127	8,0 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-86 180	-70 821	-15 358	21,7 %
Driftsresultat	317 355	309 381	7 974	2,6 %

Omsorgstjenestene endte med et samlet merforbruk på 8 mill. kr, dette er på nivå med de siste prognosene.

Fellesområdet for omsorg hadde et merforbruk på 6,5 mill. kr. de øvrige ansvarene hadde samlet et merforbruk på 1,4 mill. kr (0,4 % av budsjett). Selv om avviket på virksomhetene totalt sett er relativt lite, er det avvik av betydning på enkeltansvar som går begge veier. Mer og mindreforbruk er i stor grad knyttet til situasjonen i 2015, og mye av avvikene vil ikke overføres til 2016. Dette gjelder både mer- og mindreforbruk.

Omsorg hadde en utfordring i overkant av 10 mill. kr i uløste innsparingsoppdrag. Etter effekten av tiltak i 2015, sammen med en bevilgning i 2. tertial på 2,5 mill. kr, gjensto ca. 4 mill. kr. Den største effekten var nedleggelse av demensboliger på Gifstad som ga en effekt i underkant av 4 mill. kr. Tiltakene får helårseffekt i 2016 og det gjenstår ingen udefinerte innsparinger fra 2016. Øvrigt avvik på fellesområdet var en ubetalt fordring fra tidligere år på 0,96 mill. kr og merkostnader ved etableringen av Vedtakskontoret (1,6). Vedtakskontoret er i hovedsak etablert ved å samle stillingsressurser og oppgaver fra ulike virksomheter. Det er noe mer etableringskostnader enn forutsatt, og det ble en overgangsfase i forhold til frigjøring av ressurser fra virksomhetene. Avviket er lagt til fellesområdet.

Virksomhetene med de største overforbrukene:

Rehabilitering (0,6), Hjemmetjenesten Ytre (1,3), boliger for demens (0,9) og Nøstehagen sykehjem (1,7) har hatt et merforbruk hovedsakelig på lønn. Gjennom året har det vært arbeidet med tilpasning og mye skal være på plass i forhold til 2016.

Habilitering fikk et merforbruk (1,9) da det ble nødvendig å kjøpe en forsterket plass.

Virksomheter med de største mindreforbruk:

Psykisk helse (-2,6), mindreforbruk kjøp av plasser og lønn ved ledighet i stillinger. Omsorgslønn og personlig assistent (-1,2), lavere netto vekst enn budsjettet. Hjemmetjenesten Øvre (-0,8), lavere kjøp av institusjonsplasser. Kjøkkenet (-0,96) merinntekter og laver lønnsutgifter.

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
I forbindelse med romprogrammet for nytt sykehjem vurderes en egen rehabiliteringsavdeling med en helse- og velværepaviljong. Delfinansiering kan søkes fra Helsedirektoratet basert på konkrete planer. Det er også ønskelig med et bredere tilbud av tjenester på linje med Nøstehagen.	HP 13-16 oppdr 2.5	Fullført	Bygget tas i bruk 2016
Samordnet med: Hvordan bruk av velferdsteknologi i det nye sykehjemmet kan bidra til god kvalitet i tjenestene.	HP 10-13 oppdr 2.9		
En omorganisering av hjemmetjenestene vurderes med tanke på å slå sammen Ytre og Øvre Lier hjemmetjeneste til en organisatorisk enhet. Frist: i løpet av 2014	HP 14-17 oppd 2.10	Fullført	Hjemmetjenesten er sammenslått til en virksomhet i felles bygg på Fosshagen fra 2016
Det foretas en vurdering av om kommunen – direkte eller gjennom ulike tjenestekonsesjoner – kan tilby tilleggstjenester innen omsorgssektoren. Frist: i løpet av 1. halvår 2014.	HP 14-17 oppd 2.11	Startet	Sak planlagt i løpet av 2016
Følgende tiltak innen omsorg utredes nærmere og behandles som egne saker før iverksetting: Flytting av 2 Kommunale Akutte Døgnplasser (KAD) til Nøstehagen. Særavtalene knyttet til utdeling av medisiner og bedre organisering av transport til dagtilbud. Frist 1. halvår 2015.	HP 15-18 oppd 2.4	Fullført	Sak om KAD plasser var oppe til politisk behandling i mai. Plassene ble vedtatt overført til kommunen. 1 års oppsigelsestid. Vil være i drift i Lier fom 01.06.16. Særavtalene er gjennomgått men det erfarer at dette ikke vil få konsekvens for økonomien. Det viste ser ikke hensiktsmessig å etablere en lokal ordning for transport til dagtilbud. Arbeidet vil bli tatt opp igjen når ordningen for skoleskyss skal vurderes. Dette gir et større oppdragsgrunnlag.
Det er et uttrykt mål at alle tre sykehjem skal ha aktivitetstilbud. Det avsettes midler til dette tiltaket.	HP 15-18 oppd 2.10	Fullført	Iverksatt

Andre saker

- Omorganisering – Tjenester voksne funksjonshemmede slått sammen til en virksomhet fra 1.januar 2015.
- Omorganisering – Bofellesskap for mennesker med demens er lagt inn under virksomhetsleder for Liertun sykehjem fra 1.januar 2015.
- Omorganisering - Vedtakskontoret opprettet fra 1.mai 2015.
- Mulighetsstudie for Gifstadorrådet ble vedtatt i august.
- Mulighetsstudie for Fosshagen utviklingsområde er startet.
- Det har vært gjennomført bruker- og pårørendeundersøkelser. Resultatene vil bli

presentert i egen politisk melding.

Utskrivningsklare pasienter

Alle virksomheter rapporterer fortsatt om merutgifter i forhold til Samhandlingsreformen, og tidligere utskrevne pasienter.

Pasienter som skrives ut er ofte svært syke og har behov for tett oppfølging både medisinsk og sykepleiefaglig. De blir også ofte prioritert til plass på sykehjem, for å hindre en merkostnad for ekstra døgn på sykehuset. Dette går på bekostning av dem som venter på plass hjemme. Fra juni har vi hatt overbelegg på sykehjemsplassene våre, i tillegg til betydelig merbelastning på hjemmesykepleien.

Velferdsteknologi

Prosjekt for velferdsteknologi er godt i gang.

Det er satt i gang flere aktiviteter:

- Trygghetspakker er under uttesting
- Digitalisering av alarmmottak og alarmer vurderes.
- Samarbeid med leverandører er etablert
- Spillteknologi er testet
- Muligheter for sykehjemmene og boliger kartlegges
- Kartlegging av behov og muligheter ved Fosshagen. Bygningmessig er det tatt høyde for infrastrukturen og mulighetene er der.
- Anbudsdokumentene for velferdsteknologi ved Fosshagen er under utarbeiding.

Psykisk helse

Det har så langt i år vært en dobling i antall dagbrukere på Heggtoppen, uten økning i personellressurser. I tillegg har behovet for heldøgns tilsyn på området økt. Det har derfor vært nødvendig å sette inn bemanning på natt for å kunne opprettholde et forsvarlig tilbud. Økonomisk håndteres endringene innen rammen i 2015.

Helse- og sosialtjenester

Økonomisk resultat

Helse- og sosialtjenester (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	85 263	80 165	5 098	6,4 %
Driftsutgifter inkl mva ref	90 337	80 384	9 953	12,4 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-27 444	-23 765	-3 679	15,5 %
Driftsresultat	148 156	136 783	11 372	8,3 %

Merforbruket i helse- og sosialtjenester er i hovedsak overforbruk i NAV

Nav

Nav hadde et totalt merforbruk på 12,6 mill. kr. Dette er i overkant av prognosene gjennom året.

6,6 mill. kr var overforbruk på sosialhjelp. Selv om det er et betydelig overforbruk i forhold til budsjett, er totalutbetalingene i kroner det samme som i 2014. Dette indikerer at den økende trenden fra 2013 har flatet ut og har hatt en liten nedgang.

5 mill. kr var overforbruk på kjøp av plasser i rusinstitusjoner. Dette er noe høyere enn prognosene gjennom året. Det har vært et høyere trykk på denne typen tjenester i 2015 enn tidligere år.

Det har vært stort fokus på Nav i 2015, men det er først på slutten av året vi ser en tendens til at økende trenden på sosialhjelp flater ut. Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon på området som nå følges opp med tiltak. I løpet av 2015 er tjenester rettet mot rus og flyktninger trukket ut av Nav og det arbeides med implementering av omorganiseringen. Arbeidet med å få kontroll på sosialhjelpsutgiftene vil fortsette i 2016.

Øvrige virksomheter

Tilskudd til bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger i 2014 ble beregnet 0,8 mill. kr for høyt. Dette avviket måtte utgiftsføres i 2015 og er hovedårsaken til at barneverntjenesten har et merforbruk.

Helsetjenesten og voksenopplæringen har et underforbruk på 2,6 mill. kr. Dette skyldes sen oppstart av økte årsverk i Helsetjenesten og høyere tilskudd i voksenopplæringen.

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
Med utgangspunkt i Liermodellen (helse, PPT, barnevern og habilitering) gjøres det forsøk med et lavterskeltilbud ved å utnytte ressurspersoner i lokalsamfunnet til forebyggende arbeid.	HP 14-17 oppd 2.15	Fullført	Igangsett.

Arbeidet med å redusere kostnader knyttet til sosialhjelpskostnader gjennom NAV intensiveres gjennom vedtatt handlingsplan. Det skal innføres oppmøte- og aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere i samsvar med fremlagt lovendringsforslag. Informasjon om ulike tiltak iverksettes.	HP 15-18 oppd 2.12	Pågår	Arbeidet pågår.
Arbeidet med tiltak for å kvalifisere minoritetspråklige for arbeidslivet må intensiveres. Et slikt tiltak kan være etablering av en læringsbedrift i rådhuskantina. Mulige organisatoriske og økonomiske løsninger utredes i samarbeid med NAV.	HP 15-18 oppd 2.13	Fullført	Læringsbedrift i rådhuskantinen er etablert. Tjenesteutvalget fikk en orientering om tiltaket i forkant av sitt møte i mai og mat til møtet ble denne gangen levert av ansatte og kandidater i vår læringsbedrift.
Driftsavtalen mellom Lier kommune og Blå Kors om et boligsosialt samarbeid for å dekke kommunens behov må reforhandles. Frist 1. halvår 2015.	HP 15-18 oppd 2.18	Fullført	Det har kommet til enighet om at avtalen avvikles.
For å yte bedre service til publikum ved Legevakta IKS tar Rådmannen opp spørsmålet med selskapet om å anskaffe og drifte eget røntgenutstyr. Kostnadmessige konsekvenser i form av økt eierbidrag utredes.	HP 15-18 oppd 2.24	Fullført	Representantskapet ba Legevakta se på mulighetene for å anskaffe røntgenutstyr i 2014. Legevakta har startet arbeidet, og pr. i dag er signalene fra Legevakta at dette kan realiseres uten økning i eierbidraget. Saken følges videre opp gjennom representantskapet.

Økonomisk resultat

Kultur (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	24 003	24 256	-253	-1,0 %
Driftsutgifter inkl mva ref	11 170	15 758	-4 588	-29,1 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-5 822	-10 869	5 046	-46,4 %
Driftsresultat	29 350	29 145	205	0,7 %

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
Det forventes at Lier bygdetun gjennomfører tiltak for å bedre inntjeningen, og i større grad realiserer sitt inntektsmessige potensial. Det skal være en målsetning for bygdetunet å oppnå og opprettholde driftsmessig balanse over tid, og sikre fremtidig drift uavhengig av de til enhver tid gjeldende tilskuddsrammer.	HP 14-17 oppd 2.15	Fullført	La fram en melding om kommunens forhold til Lier Bygdetun på bakgrunn bl.a. av HP-vedtaket, og denne gikk parallelt med ny HP-behandling i november/desember, og kvitterte ut oppdraget.
Meldingen «For kropp og sjel» ga mange strategiske føringer og flere mål og prioriteringsområder.	KS 12.11.13	Fullført	Godt i gang med utviklingsarbeidet via egne saker og prosjekter. Årsrapportering, evaluering og videre prioriteringer ble lagt fram høsten 2014, og vil ligge til grunn som strategidokumenter i årene fremover.
"Det avsettes en egen pott til prosjektfinansiering (i samarbeid med andre aktører. Mulige prosjekt kan være "Økt bruk av marka" i samarbeid med Statskog og Turistforeningen.	"HP 13-16 oppd 2.12	Fullført	Følges opp videre av Kultur og fritid, som har fått overført midler og følges opp i årene fremover.
Samordnet med: Prosjektfinansiering – egenandel rammeendring 0,25 mill kr."	HP 13-16 ramme"		
Ordningen med gratis leie av haller/baner må synliggjøres i handlingsprogram og etterregnes ifm årsregnskapet. Økt tilbud som følge av Heiahallen og nye Hegg skole innarbeides.	HP 15-18 oppd 2.14	Fullført	Er korrigert i regnskapet KOSTRAMessig for 2015. Sees som kostrakode 380/381. Dette gjøres ved hver årsavslutning. Grunnet regnskapsregler kan vi ikke synliggjøre annet enn i Kostra.
I forbindelse med drift av ny kulturscene må det fokuseres på tiltak som bedrer inntjeningen.	HP 15-18 oppd 2.15	Igang satt	Rammene for 2015 tok ikke hensyn til oppstartskostnader som forutsatt fra virksomheten, men det arbeides kontinuerlig med oppdraget.

Maskinpark park/idrett og kirken reduseres noe. Maskinpark kirken inngår i samlet investeringstilskudd for kirken.	HP 15-18 oppd 2.27	Fullført	Rammene endret
--	--------------------	----------	----------------

Andre saker

- Lier kommune ble kåret til Årets friluftslivkommune 2015 i konkurranse med 123 andre kommuner. Bredt aktivitetsprogram, økt tilgjengelig-gjøring av tilbudene, samarbeid med friluftsansjoner og andre lag/foreninger og mellom kommunale virksomheter var en del av oppskriften for det gode resultatet.
- Lier kulturscene ble åpnet 10-12 september. Erfaringen så langt er viser noen arrangement som fullbooket, mens andre har hatt dårligere oppslutning. Til sammen 2600 publikummere på arrangementene og ca 500 lokale aktører har vært på scenen.
- I Uke 17 gikk «Kulturskoleuka 2015» av stabelen. All ordinær undervisning løses opp og elevene fordeles på hele 20 forskjellige aktiviteter/tilbud. Noen fikk prøve seg i animasjon, et tilbud som var så populært at ekstrakurs ble satt opp i etterkant. Noen elever trente på å spille for et lite publikum, mens andre valgte større publikum som forestillinger og konserter. Forestillingene var samarbeidsprosjekter mellom dans, teater og musikk. Hver dag var det konserter som f.eks. kammerkonsert, kafèkonsert, lunsjkonsert på rådhuset og diplomkonserter for de yngste. Noen fikk være solister med selveste Lier janitsjar på deres vårkonsert. To av tilbudene var åpne for barn som ikke allerede er elever i kulturskolen. Tegne og maleworkshopen hadde 40 besøkende – ny rekord. Kulturskoleelever kunne i tillegg delta i storband, PULS og interpretasjon. På festaften var det nesten 100 barn og unge på scenen i løpet av forestillingen. Alle arrangementene hadde veldig godt publikumsoppmøte og kulturskolen fikk veldig mange gode og hyggelige tilbakemeldinger underveis i uken. For tiden har hele 634 elever plass i kulturskolen og 162 er på venteliste.
- Lierdagene ble avviklet i begynnelsen av juni med stor publikumsmessig suksess. De økonomiske rammene ble utfordret, men dette løses med oppsparte midler fra tidligere års overskudd.
- Det satses stort på sang i kulturskolen i høst, og dette er svært populært. Individuell sangundervisning, som var nytt tilbud i fjor, har allerede lange ventelister. Etter sommerferien gis alle barn mellom fem og ni år, som allerede har kulturskoleplass, tilbud om å delta i barnekoret inkludert i elevavgiften. I tillegg er et nytt, spennende tilbud etablert. I samarbeid med Den kulturelle skole sekken tilbys et eget kurs i animasjonsfilm, noe som er veldig etterspurt.
- Mandag 31. august åpnet Bibliotek i butikk i Sylling. I første omgang blir det et prøveprosjekt på et år. Blir tiltaket vellykket, planlegges videre utvikling og etablering flere steder hvis.

Infrastruktur - Bygg, VA, Vei

Økonomisk resultat

Infrastruktur - Bygg, VA, Vei (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	14 057	3 766	10 292	273,3 %
Driftsutgifter inkl mva ref	84 321	80 065	4 256	5,3 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-28 504	-15 782	-12 722	80,6 %
Driftsresultat	69 874	68 049	1 825	2,7 %

- Virksomhetene på vei-, vann- og avløpsområdet ble overført til VIVA IKS 1.1.15
- Virksomhetene på renholds- og bygningsdriftområdet ble overført til Lier drift AS 1.1.15
- Beslutning om etablering av Lier Eiendomsselskap KF, selskapsetablering forberedt i 2015
- VIVA IKS startet opp revidering av hovedplan (tidligere temaplan) vann og avløp med sikte på ferdigstilling i 2016
- Revidering av vedlikeholdsplan/tilstandsrapport for kommunale bygg utsatt til 2016, utføres i regi av Lier Eiendomsselskap KF. Foreliggende plan/rapport benyttes inntil ny foreligger.
- Arbeidet med reduksjon i energiforbruket er i rute

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
Det igangsettes planarbeid for utbygging av gang- og sykkelveier iht. vedtatt prioriteringsliste med særlig vekt på skoleveier. Kommunen inngår i forhandlinger med Fylkeskommunen/Statens Vegvesen om mulig forskuttering. Egen gangveiforbindelse mellom Hennesnumtorget og Nordal skole inngår i arbeidet. Miljøutvalget er styringsgruppe.	HP 13-16 oppdr 2.3	Startet	Oppstart med henvendelse til Buskerud fylkeskommune, vanskelig med forskuttering. G/S vei fra Lierbyen mot Egge er under prosjektering. Ventet oppstart 2017. Fortau langs Eikseterveien pågår. I år vil ca 250 m bli ferdigstilt. Ekspresssykkelvei fra Heggtoppen til Kjelstadveien er under byggesaksbehandling, oppstart ultimo 2015. Fotgjengere og syklistene til Klinkenberghagan benytter eksisterende adkomst til Nordalfeltet.
Samordnet med: Rådmannen utreder investeringstiltak for å sikre skoleveier slik at skyssgodtgjøring kan reduseres (kost/nytte-analyse) inkl. folkehelseperspektivet.	HP 12-15 oppdr 2.12	I gang	
Det forutsettes at Lier Drift øker inntektene slik at virksomheten dekker egne kostander.	HP 14-17 oppdr 2.17	Utgår	Ivaretatt gjennom etablering av VIVA IKS og Lier drift A/S. Krav til innsparing og effektivisering er realisert gjennom eierstrategi for Viva.

Under forutsetning av etablering av VIVA IKS mellom Lier, Røyken og Hurum pr 1. juli 2014 forutsettes en viss rasjonaliseringsgevinst fra og med 2015.	HP 14-17 oppd 2.18	Utgår	Oppdraget gis videre til Viva Iks. Det er eierstrategien som gjelder. Det kan evt. skrives en melding på denne og den over.
Rådmannen gjennomgår behovet for leie av lokaler til kommunal bruk med sikte på mulig reduksjon. Frist 1. halvår 2015.	HP 15-18 oppd 2.21	I gang	Leiebehovet gjennomgås ifbm reforhandling av avtale med Ticon/Fosskvartalet, Mulig realisering ved avtalens utløp i Juli 2016.
Trafikksikkerhetssituasjonen rundt Grøttegata vurderes ved rullering av kommunens trafikksikkerhetsplan og i sammenheng med bevilgning i investeringsbudsjettet.	HP 15-18 oppd 2.23	Under planlegging	Grøttegata var oppført i trafikksikkerhetsplan med oppsett av autovern. Dette er tatt ut av planen nå som det er bevilget egne midler. Det som gjenstår er å vurdere ny trase for Grøttegata som går over mindre rasutsatte områder. Noe av bevilgningen er tenkt benyttet til en slik vurdering.
Sanering vann/avløp Engersand forskyves inntil videre med et år. Variabel pris pr år justeres tilsvarende.	HP 15-18 oppd 2.25	Iverksatt	Gjennomført etter vedtak i HP 15-18
Tilknytningsavgiftene økes for vann og avløp fra kr 7 013 eks mva til kr 14 026 eks mva for begge områder. Variabel pris pr år justeres tilsvarende.	HP 15-18 oppd 2.26	Iverksatt	Gjennomført etter vedtak i HP 15-18
I forbindelse med belysning av gangvei forbi Statoil på Tranby forlenges denne ned gangveien til Hallingstad skole og frem til bommen til skoleplassen innenfor rammen avsatt til vei og veilys.	HP 15-18 oppd 2.28	Fullført	Gangveien er nå belyst ned til Hallingstad skole

Andre saker

Området har i 2015 vært preget av arbeidet med selskapsetableringer. VIVA IKS (fra 01.01.15) ivaretar nå vei-, vann og avløp på vegne av Lier kommune. Lier drift AS (fra 01.01.15) ivaretar bygningsdrift og renhold og Lier Eiendomsselskap er etablert (fra 01.01.16) som oppdragsgiver og forvalter på eiendomsområdet.

Økonomisk resultat

Plan/Samfunn (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	27 871	27 953	-82	-0,3 %
Driftsutgifter inkl mva ref	23 156	7 812	15 344	196,4 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-32 094	-15 419	-16 676	108,2 %
Driftsresultat	18 933	20 346	-1 413	-6,9 %

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
Kommunens eiendom «Klinkenberghagan» er frigitt til boligformål i ny kommuneplan. Området søkes avhendet til utbyggere på den økonomisk mest fordelaktige måten.	HP 14-17 oppd 2.20	Pågår	Framdriften er noe forsinket på grunn av krav fra Buskerud fylkeskommune om arkeologiske undersøkelser. Undersøkelsene er forsinket.
Det legges frem en egen sak om styrking av bruk av IKT i planavdelingen slik at søknadsprosessen kan fullautomatiseres. Frist 1. halvår 2015.	HP 15-18 oppd 2.16	Fullført	Melding lagt frem for Planutvalg og kommunestyre i august/september.

Andre saker

Landbrukskontoret

Utredning av et matnettverk i lokalområdet vil bli gjennomført høst/vinter 2015-2016. Diskusjon med landbruksorganisasjonene om mulig inspirasjonsmøte for unge bønder gjennomføres i 2016.

Seminar om kvalitetsproduksjon av grovfor utsettes til 2016.

Det har vært mye interesse for salamander og Myrflangre i 2015. Skjøtselsplaner er under utarbeidelse.

Utredning om produksjon av biogass er ferdigstilt og vil komme til behandling.

Plankontoret

Det er vedtatt større endringer i Plan og bygningsloven. Endringen betyr en forenkling for publikum ved at flere tiltak er blitt fritatt for søknadsplikt. Det vil kunne føre til reduserte gebyrinntekter. Det er gjennomført to informasjonsmøter for publikum.

Ulovligheter (fyllinger/deponier/bilvrak/bygg og lignende) følges fortløpende opp.

Fellestjenester, ledelse og politikk

Økonomisk resultat

Fellestjenester, ledelse og politikk (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	58 800	58 710	91	0,2 %
Driftsutgifter inkl mva ref	32 125	29 365	2 760	9,4 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-12 029	-7 167	-4 862	67,8 %
Driftsresultat	78 896	80 908	-2 012	-2,5 %

Politiske oppdrag

Tiltak/vedtak	Sak	Status	Kommentar
<p>Arbeidet med redusert sykefravær intensiveres ytterligere. Dette omfatter både tiltak mot sykefravær og økt refusjon ved sykdom. Det utarbeides en egen tiltakspakke med målsetning om at sykefraværet reduseres til 6 % innen 2015.</p> <p>Følgende oppdrag er samordnet med:</p> <p>Økt fokus må settes på reduksjon av sykefraværet. Måltallet for reduksjon økes til 6 % i løpet av perioden, ref. HP 2011 – 14. Dette kan gi kr 2,5 – kr 3,0 mill. kr i reduserte personalkostnader pr år.</p> <p>Det legges frem en plan på hvordan Lier kommune skal redusere sykefraværet til 7 % og 5 % i 2014. Planen skal inneholde tiltak og eventuelle kostnader ved disse.</p>	<p>HP 13-16 oppdr 2.4</p> <p>HP 12-15 oppdr 2.3</p> <p>2. tert 11 KS 69/11</p>	<p>Løpende innsats mot prosjekt-evaluering primo 2016</p>	<p>Løpende fokus ved virksomhetene og tett samarbeid med NAV arbeidslivssenteret, bedriftshelsetjenesten og Frisklivssentralen. Forsøksprosjekt med helsemotivatorer evalueres jan/feb 2016. Prosjektet arbeidsglede og nærvær er slutført. Prosjektet oppnådde en reduksjon i sykefravær på 13%, målt opp mot 2012. Målet var 25%. Kommunen totalt hadde i samme periode en nedgang på 5%.</p>
<p>For å sikre økt økonomisk handlefrihet styrkes arbeidet med omstilling og omorganisering av kommunal virksomhet gjennom opprettelse av et eget prosjekt som rapporterer direkte til Rådmannen. Ressurser fra egen organisasjon benyttes sammen med nødvendig ekstern kompetanse. Oppstart: januar 2014.</p>	<p>HP 14-17 oppd 2.3</p>	<p>Fullført</p>	<p>I HP 2015-2016 er omstillingsbehovet fordelt etter en KOSTRA analyse.</p> <p>For 2015 ble det ikke vedtatt noen uspesifiserte kutt.</p> <p>Omstillingsbehovet fremover er ikke av et større omfang, enn at kan inngå som en naturlig del av HP arbeidet.</p>
<p>På grunn av endringene hvor refusjon for merverdiavgift føres i investerings-regnskapet og ikke i driftsregnskapet, reduseres målsettingen til driftsmargin fra 3 % til 1,75 %.</p>	<p>HP 15-18 oppd 2.3</p>	<p>Fullført</p>	<p>Innarbeidet i HP 16-19</p>

Rådmannen vurderer omfang av ekstern bistand og eksterne kurser og konferanser for å holde disse på et forsvarlig, men lavt nivå.	HP 15-18 oppd 2.11	Fullført	Er tatt inn i den løpende drift
Som følge av at Arbeidssenteret er fusjonert med Lier ASVO, VIVA IKS og Lier Drift er skilt ut som eget selskap medfører dette redusert behov for administrative tjenester/stab/støtte i den kommunale administrasjon. Lokaler kan frigjøres eller fremleies til de nye enhetene. Innsparingen knyttet til redusert behov for administrative tjenester/stab/støtte og fremleie kvantifiseres og fremkommer i handlingsprogram og regnskap. Dette må ses i sammenheng med punkt 2.18 i HP 2014 – 2017.	HP 15-18 oppd 2.17	Under planlegging	Sees i sammenheng med generell innsparing i Hp arbeidet.
Rådmannen orienterer Lier Everk og Eidos om de utbytteforventninger som ligger i Handlingsprogrammet. Eierorganet foretar årlig en samlet gjennomgang av utbyttmuligheter fra hel- og deleide selskaper.	HP 15-18 oppd 2.19	Gjennomført	Det har vært kommunikasjon med selskapene. I arbeidet med eierstrategi innarbeides det krav til styrene om utarbeidelse av en klar og forutsigbar utbyttepolitikk.
For å redusere behovet for administrative tjenester gjennomgår Rådmannen kommunens ulike tildelingsordninger med sikte på forenkling. Frist 1. halvår 2015.	HP 15-18 oppd 2.20	Under planlegging	Første skritt er å kartlegge alle kommunes tildelingsordninger.

Internkontroll

I 2015 er en av stilling i Økonomienheten omgjort til Controller med særskilt fokus på internkontroll. Det er også tilsatt en Controller i Helse og omsorg som blant annet skal følge opp eksterne leverandører og sikre kvaliteten i tjenestene.

Det er startet et arbeid med å etablere et internt kontrollrammeverk for kartlegging og reduksjon av kommunens vesentligste risikoområder. Det er etablert årlig analyse av vesentlige tilskudd til private og stikkprøvekontroll av kommunens vesentligste transaksjoner mot leverandører.

Rådmannen har etablert en innkjøpsstrategi med definerte fokusområder. Det er i 2015 gjennomført analyser og stikkprøvekontroll av innkjøp med den hensikt å avdekke ulovlige anskaffelser. Kommunen viderefører dette arbeidet som en årlig internkontroll.

Vi har hatt en full gjennomgang av attestasjon og anvisningsmyndighet i alle virksomheter, samt ryddet i økonomisystemene slik at tilgangene er i samsvar med fullmaktsskjema.

Etikk og antikorrupsjon

Lier kommunes medlemskap i Transparency International Norge og kommunens

vedtatte etiske retningslinjer forplikter både folkevalgte og medarbeidere å følge kommunens grunnleggende verdier, prinsipper og retning for høy etisk praksis.

De etiske retningslinjer gir ikke en detaljert instruks om handlinger. Hver enkelt folkevalgt og medarbeider har et selvstendig ansvar for egne handlinger og at disse faktisk er i tråd med de etiske retningslinjene som er vedtatt. Det foreligger ingen undersøkelse som gir svar på i hvilken grad folkevalgtes og medarbeideres handlinger er i tråd med de vedtatte etiske retningslinjer.

I varierende grad har virksomhetene lagt til rette for systematisk refleksjon om etiske dilemmaer. I 2015 er det imidlertid ikke reist som *særskilt* tema i kommunens politiske utvalg.

Folkevalgte og medarbeidere skaper åpenhet gjennom styrevervregisteret, der deres politiske verv eller stilling automatisk blir overført fra Kommuneregisteret, samt at tilgjengelige opplysninger fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret innhentes automatisk for de som er registrert i *Styrevervregisteret*. I tillegg er folkevalgte og medarbeidere oppfordret til å legge til eventuelle styreverv, næringsinteresser, konsulentoppdrag eller større aksjeposter.

Kommunen har vedtatt rutiner for *varsling av kritikkverdige forhold*. Det er i 2015 ikke mottatt noen varsler om kritikkverdige forhold. Prosedyren for varsling er tatt opp til vurdering, også om det skal foretas et skille mellom intern varsling med forankring i arbeidsmiljølovens bestemmelser og mulig eksternt varsling.

I analysen og stikkprøvekontrollen av innkjøp er det ikke avdekket tilfeller som kan tenkes å involvere korrupsjon.

Eierstyring

Lier kommune hadde i 2015 eierinteresser i åtte aksjeselskap. To av selskapene gjennomgikk strukturendringer i løpet av året. Lier Everk AS gjennomførte fisjons- og fusjonsprosesser og som resultat av dette ble det etablert et holdingselskap, Lier Everk Holding AS, heleid av Lier kommune. I tillegg fisjonerte Tranby Varme- og Servicesentral AS, slik at det fra 2016 er to selskaper, TVSS AS med en eierandel for Lier kommune på 48,7 % og Tranby Varmesentral AS med en eierandel på 79,8 %.

Dessuten har Lier kommune eierandeler i syv interkommunale selskap og deltok i ni ulike vertskommunesamarbeid, fire samvirkemottak, en stiftelse og i en samarbeidsallianse, samt innehar andeler/leierettsbevis i studentboliger/borettslag.

I 2015 ble det første kommunale foretaket etablert, i det den kommunale virksomheten Anlegg og eiendom, ble omdannet til Lier Eiendomsselskap KF.

Eierinteressene er fulgt opp i tråd med kommunestyrets vedtatte eierskaps- og selskapsstyring og resultatene av eierskapet er lagt frem til politisk behandling.

Eierstyringen i 2015 er gjennomført i tråd med det fastsatte årshjul for eierstyring, og eierorganet har avholdt flere eiermøter og en workshop.

Fellesområdet - selskaper, finans, frie inntekter og overføringer.

Fellesområdet - Overordn., selskape (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik kr. 2015	Avvik % 2015
Lønn fratrukket syke- og sv.ref	-1 169	13 034	-14 203	-109,0 %
Driftsutgifter inkl mva ref	214 297	213 204	1 093	0,5 %
Inntekter eks. syke. sv ref og mva ref	-1 345 662	-1 342 686	-2 976	0,2 %
Driftsresultat	-1 132 534	-1 116 448	-16 086	1,4 %

Området kommenteres under økonomikapitlet

Medarbeidere

Bemanning

Etter en stigende trend fra 2010 gikk antallet årsverk og ansatte ned i 2014 og 2015, den største årsaken til nedgangen er ansatte som har gått over til Viva (2014) og Lier drift AS (2015).

Antall	2011	2012	2013	2014	2015
Årsverk ¹	1 120	1 144	1 196	1 166	1 139
Ansatte	1 450	1 471	1 564	1 525	1 476

¹ Antall årsverk er alle "virksomme" årsverk per 31.12

Arbeidsgiverpolitisk plattform 2012 – 2020

Kommunestyret vedtok arbeidsgiverpolitisk plattform for Lier kommune i 2012: «Arbeidsglede, stolthet og muligheter». Strategier og tiltak i tråd med plattformen vil hvert år innarbeides i handlingsprogrammet. Det er arbeidet videre med fokusområdene kompetanseutvikling, rekruttering og lederutvikling.

Kjønnsbalanse, likestilling og mangfold

Lier kommune har en Handlingsplan for likestilling og mangfold. Dette bidrar til en forebyggende kultur og er holdningsskapende innenfor likestilling og diskriminering.

Kjønnsbalanse

Lier kommune har en egen handlingsplan for likestilling. 81 % av medarbeiderne er kvinner og 19% er menn. Det vises til egen rapport om likestilling (vedlegg 1 kjønnsfordeling).

Reduksjon i andelen menn skyldes virksomhetsoverdragelse av Lier Drift

Likestilling

Lier kommune har siden 2014 deltatt i prosjektet; Menn i helse. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt i regi av Nav. Menn som over tid har mottatt støtte fra NAV omskoleres til helsefagarbeidere. I Lier kommune har man 2 lærlinger og 4 aspiranter fra prosjektet.

Mangfold

Lier kommune har blant annet fokus på mangfold blandt lærlinger. 8 av 26 lærlinger har flerkulturell bakgrunn. Enkelte virksomheter har en høy andel ansatte med flerkulturell bakgrunn. På generelt grunnlag er kommunens virksomheter flinke til å tilby plasser for arbeidstrening, språkopplæring og tilsvarende. Et eksempel på dette er kantinedriften på rådhuset hvor flere kandidater fra NAV er på språkopplæring.

Det skal i 2016 lages en rutine som beskriver hvordan ledere håndterer henvendelser om diskriminering.

Kommunestyrets vedtak danner grunnlag for strategier og tiltak som skal ivareta likestillingshensyn i vid forstand når det gjelder så vel etnisk, kulturell og religiøs

bakgrunn som kjønn, nedsatt funksjonsevne og alder.

Lærlinger

Vi har pr. 31. desember 2015 totalt 26 lærlinger, hvorav 5 i barnehage/skole, 17 i omsorg, 1 i IKT, og 3 i kontor og servicefag. 10 av disse går det nye 4-årige lærlingeløpet ved Lier vgs.

Lier kommune er som første kommune i Buskerud den kommunen som har oppfylt KS sin intensjon med 1 lærling pr 1000 innbygger og ble i 2015 kåret til årets lærlingbedrift i Buskerud.

Rekruttering

Arbeidsgiverpolitisk plattform fokuserer på Lier kommune som attraktiv arbeidsgiver, og har som delmål å styrke rekrutteringen over tid. Interessen for stillinger i Lier kommune har generelt sett vært meget bra i 2015. Rekruttering til sykepleierfaget og nøkkelstillinger innen samfunnsplanlegging har vært mest utfordrende.

Antall	2011	2012	2013	2014	2015
Utlyste stillinger	156	192	151	162	156

Kompetanseutvikling

Kompetanseutvikling er et av fokusområdene i arbeidsgiverpolitisk plattform. I dag planlegges og gjennomføres opplæring og utvikling både i den enkelte virksomhet, felles for større tjenestoområder og sentralt i kommunen gjennom felles opplæringsplan.

Det er ønskelig å styrke helhetlig kompetanseutvikling for å sikre at kommunen til enhver tid har medarbeidere og ledere med nødvendig kompetanse for fremtiden. Kompetansekartlegging og utvikling får stadig et større fokus. Som et tilsvarende til dette vil

strategisk kompetansestyringsplan for Lier kommune ferdigstilles i 2016.

Samhandling og medvirkning

Lønnsoppgjør

Lønnsoppgjøret 2015 var et mellomoppgjør. Den årlige lønnsveksten i KS tariffområde ble 3,3 %. Lokale forhandlinger ble gjennomført uten brudd. Dog ble forhandlingene med 2 forbund utsatt pga en tvist med KS. Nytt lønssystem/tariff innført i 2015.

Arbeidsmiljøutvalg og Lokalt medbestemmelsesutvalg

	2015	2014	2013	2012	2011
AMU-møter	6	5	4	4	5
Antall AMU saker	37	37	23	59	47
LMU-møter	197	179	243	191	201
Risikovurderinger	24	28	32	26	18
Vernerunder	28	18	32	28	18
Avvik vold og trusler	129	156	-	-	-

Arbeidsmiljøutvalget og de lokale medbestemmelsesutvalgene (LMU) har et kontinuerlig fokus på HMS-arbeidet, nærværarbeidet, kompetanseutvikling og arbeidsmiljøutvikling.

Avvik som omhandler **vold og trusler** ble første gang registrert i 2014.

Sykefraværarbeidet

Sykefraværarbeidet er forankret i sentral HMS/IA handlingsplan 2012 – 2015. Her har Arbeidsmiljøutvalget lagt vekt på satsing lokalt i virksomhetene med utvidet støtte fra sentralt hold, blant annet gjennom prosjektet «arbeidsglede og nærvær». Dette prosjektet er nå avsluttet og evaluert. Rapporten legges frem for Arbeidsmiljøutvalget i april 2016.

Verktøyet for oppfølging av sykemeldte i Lier kommune er godt integrert i alle virksomheter.

Det er tett samarbeidet med NAV lokalt, NAV arbeidslivssenter og bedriftshelsetjenesten, og det gjennomføres jevnlig møter, også for å løse enkeltsaker der det er behov for særlig støtte. Det arbeides systematisk med fravær.

I 2015 var det legemeldte sykefraværet i Lier kommune 7,5 %. Totalt sykefravær er på 8,7% som gir et nærvær på 91,3%. Målet om ikke høyere sykefravær enn 6% innen utgangen av 2015 er dermed ikke nådd. utfordringene er særlig store i helse og omsorg.

	2011	2012	2013	2014	2015
Lier kommune, legemeldt totalt	8,4	7,9	6,9	7,2	7,5
Egenmeldt	1,2	1,1	1,1	1,0	1,2
legemeldt 1-16 dg	1,2	1,1	1	1,0	1,1
legemeldt >16 dg	7,2	6,8	5,9	6,2	6,4

Medarbeidertilfredshet i Lier kommune

Oppfølgingsarbeidet fra medarbeiderundersøkelsen 2015 er inkludert i virksomhetenes HMS-planer, og lokale tiltak pågår frem til ny medarbeiderundersøkelse 2017.

Medarbeiderundersøkelsen gjennomføres annethvert år som del av kommunens HMS-kartlegging. Medarbeidertilfredsheten i Lier kommune har de siste årene vært svært god og ligget jevnt rundt landsgjennomsnittet og på enkeltområder over snittet. KS har kommet med ny type medarbeiderundersøkelse. Denne vurderes tas i bruk i 2017

Bedriftshelsetjeneste

Bedriftshelsetjenesten skal sikre oss et godt faglig og forsvarlig tilbud til alle våre medarbeidere. Det utarbeides årlige planer for aktivitet for hele Lier kommune, sammen med en rullerende plan for spesiell fokus og bistand i prioriterte virksomheter. Bedriftshelsetjenesten er obligatoriske deltakere i sykefraværs-oppfølgingen på dialogmøte 1, i tillegg til deltakere i prosjektgruppen for prosjekt «arbeids glede og nærvær». Leverandør er Synergi Helse AS.

Kvalitetsarbeidet

Kommuneorganisasjonen skal opptre helhetlig og forutsigbart og gi innbyggerne trygghet for at alle får de tjenestene de har krav på. Det fordrer at tjenestene innen de enkelte tjenesteområdene er tydelig definert, og at medarbeidere og brukere må kjenne hvilke kvalitetsstandarder som gjelder.

I 2015 ble det igangsatt et arbeid for å øke bruken av det elektroniske kvalitetssystemet som er innført i alle virksomheter.

ØKONOMIEN I REGNSKAPSÅRET – SAMMENDRAG

Regnskapsåret 2015 viser driftsinntekter på 1,6 mrd. kr og et netto driftsresultat på 30 mill. kr, tilsvarende 1,8 % av driftsinntektene. Fylkesmannens anbefaling er at netto driftsresultat bør være 1,75 % av driftsinntektene. De foreløpige KOSTRA tallene viser imidlertid, at gjennomsnittlig netto driftsresultat i norske kommuner ble 2,7 % i 2015.

Regnskapet for 2015 viser et netto overforbruk på virksomhetene på 16 mill. kr. Helse og sosialtjenester hadde størst utfordringer med et overforbruk på 11 mill. kr. mens omsorg hadde det nest høyeste overforbruket på 8 millioner.

Frie inntektene (skatt og rammetilskudd) ble som budsjettet. Flere budsjettposter bidro imidlertid til å balansere ut merforbruket på virksomhetene. Lønnsoppgjøret (6,4 mill. kr) rentene (4,7 mill. kr), lavere enn budsjett. Pensjonsføringene ble ekstraordinært lave og kom inn hele 14,4 millioner under budsjett. Fellesområdene fikk et samlet overskudd på 26,5 millioner. Dette medførte at kommunen samlet fikk et regnskapsmessig resultat på 10,4 mill. kr.

Resultatet ble bedre enn prognosene skulle tilsi gjennom året, hovedsakelig pga. lavere pensjonskostnader og høyere frie inntekter (skatt og rammetilskudd) enn forventet.

1 og 2. tertial

I 1. tertial ble det bevilget opp 8,4 mill. kr til kostnader som følge av vedtak og andre forhold som ble kjent etter at budsjettene var vedtatt. Bevilgningene ble finansiert ved å bruke av disposisjonsfond.

I 2. tertial ble det bevilget opp 3 mill. kr pga. reduserte muligheter for innsparing innen omsorg og manglende finansiering for kultursenen. Dette ble finansiert med å redusere avdrag.

3. tertial og regnskapet

Regnskapet ble avsluttet med et overskudd på 10,4 mill. kr.

Virksomhetene hadde et samlet merforbruk på 16 mill. kr. tilsvarende 1,4 % av budsjett deres på 1 116 mill. kr. Selv om overforbruket fortsatt er betydelig, er dette en positiv utvikling fra 2014 hvor overforbruket på virksomhetene var 24 mill. kr.

Disposisjonsfondet utgjør ved utgangen av

Oversikt over hovedstørrelser i regnskapet 2015

Minus er overskudd, pluss er underskudd		
Tall i 1000 kr	Avvik	%
Grunnskole	832	0,3 %
Barnehage	-2 698	-1,4 %
Omsorg	7 974	2,6 %
Helse- og sosialtjenester	11 372	8,3 %
Kultur	205	0,7 %
Infrastruktur - Bygg, VA, Vei	1 825	2,7 %
Plan/Samfunn	-1 413	-6,9 %
Fellestjenester, ledelse og politikk	-2 012	-2,5 %
Virksomhetene totalt	16 086	1,4 %
Skatt og rammetilskudd (inkl. skjønn)	26	
Renter og avdrag	-4 741	
Lønnsreserve	-6 410	
Pensjon	-14 403	
Vann/avløp/renovasjon	1 741	
Kompensasjonsordninger	694	
Integreringstilskudd	-4 417	
Annet	1 010	
Totalt fellesområdene	-26 500	-1,4 %
Overskudd	-10 414	

2015 76,7 mill. kr. I rådmannens forslag til vedtak foreslås det at overskuddet på 10,4 mill. kr avsettes til disposisjonsfond. Med dette vedtaket vil disposisjonsfondet utgjøre 87 mill. kr, tilsvarende 5,3 % av driftsinntektene. Premieavviket ble redusert i 2015 og utgjør nå 76 mill. kr. Disposisjonsfondet er dermed større enn premieavviket.

Budsjettet for 2016

Overforbruket i Helse og sosialtjenester samt omsorg i 2015, er delvis kompensert i budsjettet for 2016.

Prognoser og resultat

Rådmannen ønsker naturligvis å lage best mulig prognoser for økonomien i mnd.- og tertialrapporteringen. Dette er imidlertid et krevende arbeid der kommunen både står overfor intern og ekstern risiko.

Økonomienheten har undersøkt egne prognoser og prognoser i andre kommuner, uten å finne systematiske feil i Lier og uten å finne et høyere presisjonsnivå i andre kommuner. Vi har imidlertid avdekket en trend både internt og eksternt til systematisk å underestimere resultatet i 2. tertial. Et påslag i 2. tertial 2016 basert på disse funnen kan være aktuelt.

For 2015 var det i stor grad to forhold som gjør at prognosene var for lave, frie inntekter (skatt og rammetilskudd) og pensjon.

Regjeringen signaliserte tidlig en svikt i skatteinntekter for 2015, for Lier tilsa prognosene en inntektssvikt på rundt 10 mill. kr. Regjeringen kompenserte kommunene noe for inntektssvikten, og Lier fikk kompensert 4,4 mill. kr. Skatteinngangen var lav i starten av året, men tok seg opp. Skatteinngangen varierte mye de siste månedene, og det var først ved svært god inngang i desember det ble klart at de frie inntektene ble som budsjettet.

I tertialrapportene ble det signalisert et overskudd i regnskapet knyttet til pensjon, men resultatet ble høyere enn prognosen. Dette skyldes delvis at aktuarberegningene som ble benyttet inneholdt Lier drift, uten at dette ble fanget opp i prognosearbeidet. Det er flere kommuner som melder om lavere pensjons enn budsjett for 2015.

Hovedtall fra regnskap 2015

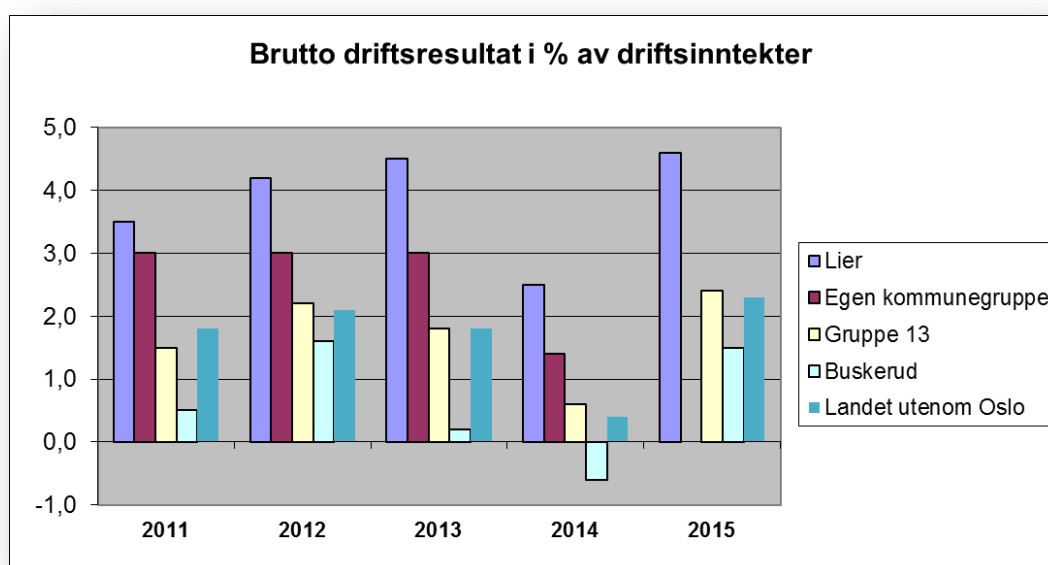
1000 kr	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Avvik i kr.	Bud. 2015 opprinnelig	Regnskap 2014
Driftsinntekter	1 634 985	1 502 612	132 374	1 486 047	1 608 024
Driftsutgifter	1 559 607	1 372 075	187 533	1 344 795	1 567 070
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	75 378	130 537	-55 159	141 253	40 953
Finansinntekter	22 515	23 580	-1 065	23 580	25 913
Finansutgifter	130 326	135 988	-5 662	138 988	100 586
Motpost avskrivninger	62 454	0	62 454	0	61 061
NETTO DRIFTSRESULTAT	30 021	18 129	11 892	25 845	27 341
Bruk av avsetninger	11 553	9 440	2 113	1 033	8 863
Nye avsetninger	31 160	27 569	3 590	26 878	36 203
REGNSKAPSMESSIG RESULTAT	10 414	0	10 414	0	0

Brutto driftsresultat er overskuddet av driftsinntektene kommunen har igjen etter at de løpende driftsutgiftene er dekket (utenom renter og avdrag, inklusiv avskrivninger).

Netto driftsresultat er overskudd etter rente- og avdrag (eksklusiv avskrivninger). Dette tilsvarer omtrent den andelen av driftsinntektene som kommunen fritt kan benytte til finansiering av investeringene eller avsetninger til senere bruk.

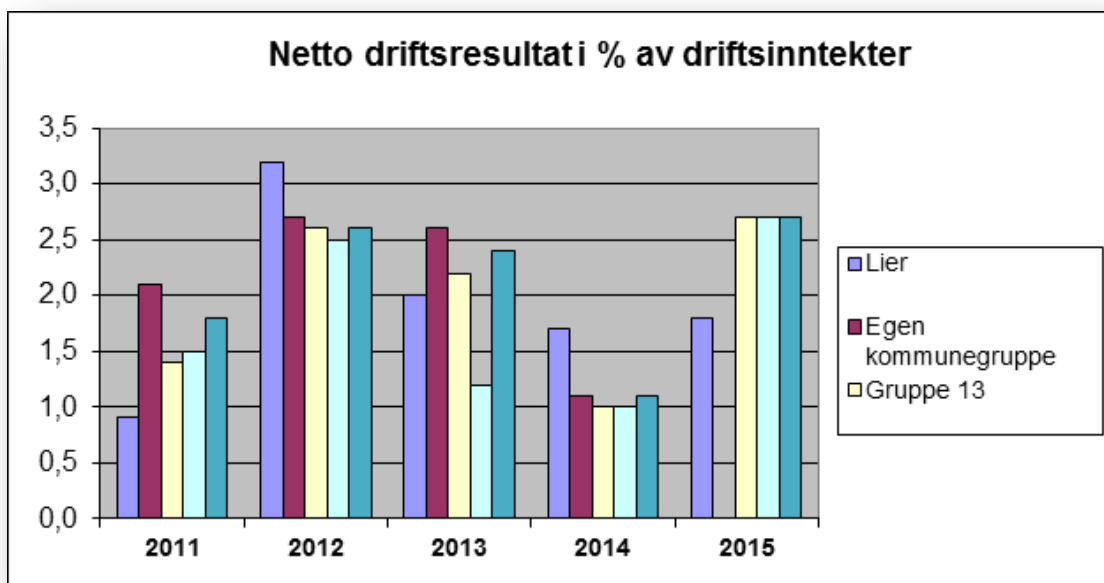
Lier kommune har i 2015 et netto driftsresultat på 30 mill. kr i overskudd (1,8 % av driftsinntektene) og et regnskapsmessig resultat på 10,4 mill. kr.

Figurene under bygger på foreløpige KOSTRA tall for 2015

Brutto driftsresultat viser resultatet før finanstransaksjoner (renter og avdrag) inklusiv avskrivninger (kostnad på verditapet av anleggsmidlene). Tall for egen kommunegruppe var ikke tilgjengelige da figuren ble laget.

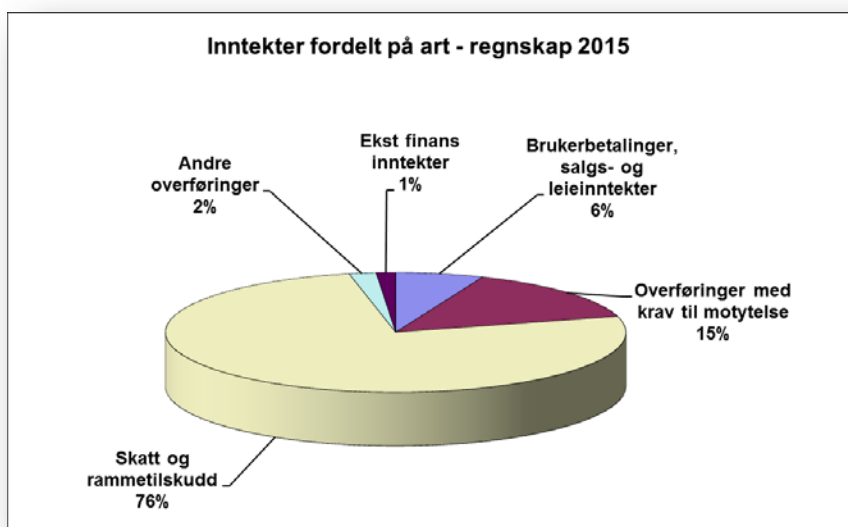
Netto driftsresultat viser resultatet inkl. finanstransaksjoner (renter og avdrag) uten avskrivninger (nedbetalingen på lån, avdragene, «erstatte» avskrivningskostnaden)

Frem til 2014 ble refusjon for merverdiavgift på investeringer ført i driftsregnskapet. Da var anbefalt nivå for netto driftsresultat på 3 %. Fra 2014 blir denne refusjonen ført i investeringsregnskapet, og inntektene på driftsregnskapet er derav redusert. Etter endringen er anbefalt nivå for netto driftsresultat justert til 1,75 %.

Inntektssiden

Inntekter fordelt etter art

Kommunens største inntekter er skatt og rammetilskudd. Av overføringer med krav til motytelser utgjør syke-/fødselspenger, tilskudd ressurskrevende tjenester og refusjon for merverdiavgift de største postene. Av brukerbetalinger, andre salgs- og leieinntekter utgjør brukerbetalinger noe over halvparten av inntektene. Ellers utgjør husleieutgifter og kapitalinntekter fra vann og avløps gebyrer de største postene.

	Endring		Andel		
	2014-2015	2012	2013	2014	2015
Brukerbetalinger, salgs- og leieinntekter	-41,7 %	10,7 %	11,0 %	10,7 %	6,2 %
Overføringer med krav til motytelse	14,9 %	11,5 %	12,3 %	12,9 %	14,6 %
Skatt og rammetilskudd	5,6 %	73,8 %	73,4 %	73,0 %	76,0 %
Andre overføringer	6,3 %	2,1 %	1,9 %	1,8 %	1,9 %
Ekst finans inntekter	-13,1 %	1,8 %	1,5 %	1,6 %	1,4 %
Totalt	1,4 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Etter overføring av selvkostområdet for vann og avløp (VA) til Viva IKS, er gebyrinntektene i kommuneregnskapet gått vesentlig ned. Dette er hovedårsaken til at inntektsandelen for brukerbetalinger, salgs og leieinntekter går ned fra 10,7 til 6,2 %. Det er nå kun inntektene fra kapitalkostnadene på VA området som føres som inntekt i kommuneregnskapet. Denne inntekten føres under kategorien «overføringer med krav til motytelser», og er hovedgrunnen til at denne andelen øker.

Skatt og rammetilskudd

1000 kr	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Avvik i kr.	Bud. 2015 opprinnelig	Regnskap 2014
Rammetilskudd	522 219	517 682	4 537	517 682	500 481
Skatteinntekter	737 381	741 944	-4 563	741 944	692 155
Sum	1 259 600	1 259 626	-26	1 259 626	1 192 636

I opprinnelig budsjett var det lagt inn et nøkternt optimistisk skatteanslag som lå 5 mill.

kr over statsbudsjettets prognoser. I revidert nasjonalbudsjett ble det signalisert lavere skatteinntekter enn lagt til grunn i statsbudsjettet. Regjeringen kompenserte for deler av inntektsbortfallet, og Lier fikk økt rammetilskuddet med ca. 4 mill. kr.

Disse prognosene indikerte en svikt i skatt og rammetilskudd på ca. 10 mill. kr.

Sluttresultatet ga en skatteinngangen for Lier ga mindreinntekter på 4,5 mill. kr, mens rammetilskuddet ga en merinntekt på tilsvarende sum. Sluttresultatet ble frie inntekter som budsjettet.

Det har vært utfordrende å prognostisere sluttresultatet for de frie inntektene for 2015. Skatteinngangen for Lier svingte mye og inngangen for landet økte mye siste månedene. Tallene i november indikerte mindreinntekter på rundt 7 mill. kr. inngangen i desember var svært god både for landet og Lier og resultatet endte som budsjettet.

Lier hadde en skatteinngang som var 9,9 % over landsgjennomsnittet. I inntektssystemet er det en inntektsutjevning mellom kommunene. Kommuner med høyere skatt enn landsgjennomsnittet blir trukket 60 % av inntekten over landssnittet. Disse midlene fordeles til kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet. Dette gjør at skatteinngangen for landet får den største påvirkningen på Liers frie inntekter, noe som gir en styringsutfordring da utviklingen på landsbasis er utenfor Liers kontroll.

Andre generelle statstilskudd/refusjoner

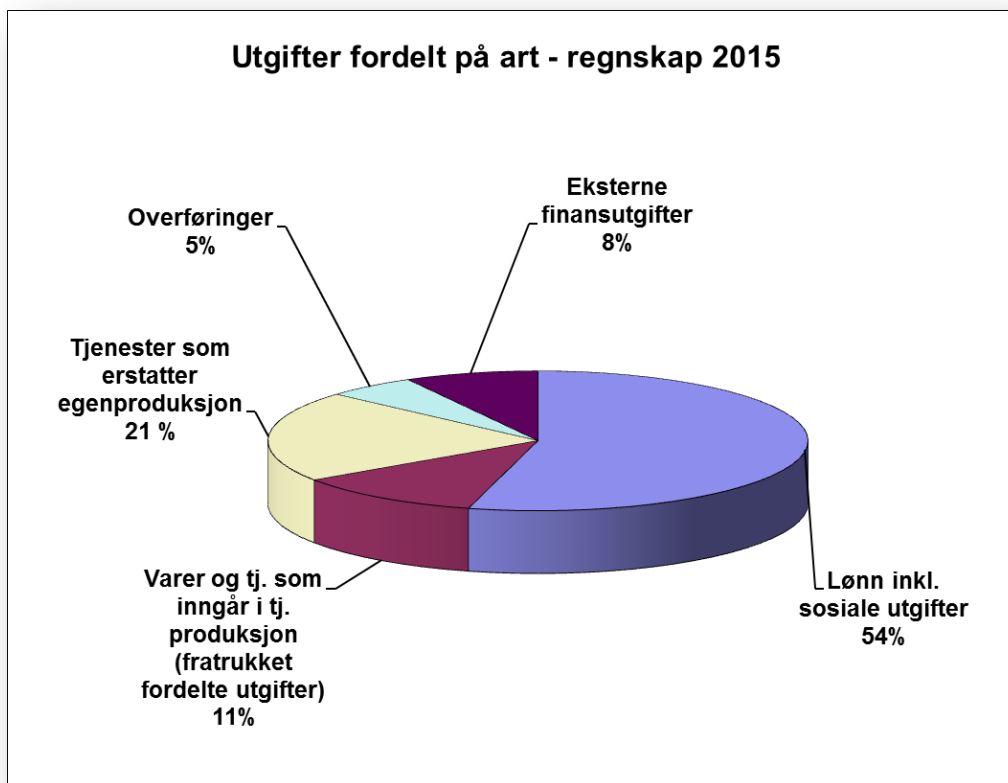
1000 kr	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Avvik i kr.	Bud. 2015 opprinnelig	Regnskap 2014
Kompensasjon mva. i inv. regn.	0	0	0	0	0
Tilskudd ressurskrevende tjenester	-45 769	-46 723	954	-35 915	-40 921
Komp. tilskudd omsorgsboliger	-1 407	-2 026	619	-2 026	-2 092
Integreringstilskudd flyktninger	-23 047	-17 710	-5 337	-17 710	-21 533
Rentekompensasjon skolebygg	-1 808	-1 865	57	-1 865	-2 073
Rentekompensasjon kirkebygg	-321	-331	10	-331	-353
Investeringsstilskudd reform 97	-1 410	-1 417	7	-1 417	-1 444
Sum	-73 760	-70 072	-3 689	-59 264	-68 417

Tabellen viser andre generelle statstilskudd og refusjoner. Dette inntektsområdet fikk totalt sett merinntekter på 3,7 mill. kr. Merinntektene skyldes økt mottak av flyktninger og derav høyere integreringstilskudd.

Bygget som brant på Heggtoppen ble bygget med tilskudd fra Husbanken. Planene for gjenoppbyggingen gjør at vilkårene for tilskuddet ikke lenger oppfylles. Tilskuddet ble gitt med en nedskrivning på 30 år. Gjenstående tilskudd på 0,5 mill. kr og rentekompensasjon på 0,2 mill. kr ble avregnet mot utbetaling av rentekompensasjonen for omsorgsboliger 2015.

Utgifter fordelt etter art

Lønn inklusive sosiale kostnader utgjør 54 % av kommunens utgifter. Tjenester som erstatter egenproduksjon er blant annet kjøp av tjenester fra de interkommunale selskapene og utbetaling til private barnehager.

	Endring	Andel			
	2014-2015	2012	2013	2014	2015
Lønn inkl. sosiale utgifter	-1,0 %	56,7 %	55,7 %	55,4 %	54,1 %
Varer og tj. som inngår i tj. produksjon (fratrasket fordelte utgifter)	18,9 %	9,4 %	9,5 %	9,7 %	11,4 %
Tjenester som erstatter egenproduksjon	-1,3 %	20,3 %	21,8 %	21,6 %	21,1 %
Overføringer	-21,8 %	6,6 %	5,2 %	7,0 %	5,4 %
Eksterne finansutgifter	29,6 %	7,0 %	7,8 %	6,3 %	8,0 %
Totalt	1,3 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Samhandlingsreformen ble i 2014 regnskapsført under overføringer. Fra 2015 ble medfinansiering av spesialisthelsetjenesten tatt ut av kommune økonomien. Dette gjør at overføring som andel av kostnadene synker.

Økningen i eksterne finansutgifter er høyere avdragsinnbetalinger. I 2014 ble avdragene redusert i en tertialrapport, samtidig har lånegjelden og derav avdragene økt.

Lønn og sosiale kostnader

Tabellen under gir oversikt over lønnsutgiftene. En del inntekter har direkte sammenheng med lønnsutgiftene. Noen av disse er tatt med i oppstillingen.

1000 kr	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Avvik i kr.	Bud. 2015 opprinnelig	Regnskap 2014
Lønn fast ansatte (010-019)	571 517	558 223	13 295	546 223	577 715
Vikarer (020-029)	57 445	21 746	35 699	21 551	59 556
Ekstrahjelp (030)	3 789	2 849	940	2 588	2 795
Overtid (040)	10 283	4 140	6 143	4 105	9 315
Annet (050-070,089)	36 552	29 881	6 671	29 514	34 003
Godtgjøring folkevalgte (080)	5 343	4 701	642	4 661	3 870
Sum lønn	684 930	621 541	63 389	608 641	687 255
Pensjonspremie (090-094)	87 475	98 771	-11 296	96 967	93 297
Arbeidsgiveravgift (099)	101 916	99 340	2 576	97 296	103 114
Sum sosiale utg.	189 390	198 111	-8 720	194 263	196 410
Oppgaveplikt. utg./godtgjøringer (160-165)	6 728	5 815	913	5 820	6 724
Sum oppgaveplikt. utg./godtgjøringer	6 728	5 815	913	5 820	6 724
SUM UTGIFTER	881 049	825 466	55 582	808 724	890 389
Refusjon sykelønn (710-711)	-39 552	0	-39 552	0	-41 586
Refusjon lærlinger (731)	-489	0	-489	0	-353
NETTO UTGIFTER	841 008	825 466	15 542	808 724	848 450

Refusjon sykelønn må ses i sammenheng med vikarer, ekstrahjelp og overtid.

Brutto lønnsutgifter viser et forbruk på 881 mill. kr. Korrigert for de mest lønnsrelaterte refusjonene, er det et netto forbruk på 841 mill. kr. Totalt sett er det brukt 15,5 mill. kr mer enn budsjettet.

Pensjon

Kommunen har pensjonsordning for lærere i Statens pensjonskasse, øvrige ansatte i Kommunal landspensjonskasse (KLP). Kommunene utgiftsfører en beregnet langsiktig pensjonskostnad, uavhengig av det enkelte års utbetalinger til pensjonsleverandørene. Beregningen er etter statlige føringer. Den beregnede pensjonskostnad får kommunen oppgitt fra sine pensjonsleverandører mot slutten av hvert år, med endelige tall først i januar året etter (aktuarberegninger). Differansen mellom hva kommunen utgiftsfører og det som faktisk utbetales til pensjonsleverandørene må dekkes inn i løpet av kommende 7 års periode (tidligere 10 og 15). Med denne ordningen ”dytter” kommunene vesentlige pensjonskostnader foran seg.

I 2015 var innbetalingene lavere enn utgiftsføringen, slik at premieavviket ble redusert. Samlet sett utgjør premieavviket ved utgangen av 2015 76 mill. kr.

I utgangspunktet var det forventet en økning i premieavviket, men flere faktorer påvirket grunnlaget.

- Overskuddet i KLP for 2014 ble høyere, og derav høyere premiefond.
- Årlige avregninger av faktisk lønnsvekst i 2014 gir tilbakeføring av deler av innbetalt premie for 2014.
- Det ble lavere reguleringspremie for 2015 enn tidligere antatt. Dette følger av lavere lønnsoppgjøret i 2015.

Disse forholdene har slått positivt ut og medført lavere pensjonskostnad for 2015 enn

forutsatt. Dette er forhold som kun gjelder 2015 og vil ikke videreføres. I 2016 er det varslet endringer på uføreområdet som vil redusere kostnadene i 2016. Dette vil medføre at premiefondet øker mindre enn det som er lagt til grunn i budsjett.

I tertialrapportene ble det signalisert et overskudd i regnskapet knyttet til pensjon, men resultatet ble et høyere overskudd enn prognosen. Dette skyldes delvis at aktuarberegningene som ble benyttet inneholdt Lier drift, uten at dette ble fanget opp i prognosearbeidet. Det er flere kommuner som melder om lavere pensjons enn budsjett for 2015.

Lønnsreserven

1000 kr.	Beløp
Budsjettert lønnsreserve opprinnelig budsjett	15 910
Kompenserte lønnsoppgjør	9 500
Lønnsreserve pr. 31.12	6 410

Lønnsreserven er en avsetning av midler for å kompensere virksomhetens økte utgifter som følge av lønnsoppgjør. Budsjettering skjer ut i fra makrotall for forventet lønnsutvikling, blant annet fra

signalene i statsbudsjettet. Når de faktiske tillegg for kommunens ansatte er ferdig beregnet, vil det normalt være noe avvik. Lønnsoppjøret ble lavere enn budsjettforutsetningene og sluttresultatet ble overskudd på lønnsreserven på 6,4 mill. kr.

Netto utgifter pr. virksomhet og utvalg

I dette avsnittet presenteres økonomiske resultater pr. virksomhet og politisk utvalg.

Alle virksomheter omfattes av den vedtatte ordningen med overføring av over- og underskudd. Ordningen er slik at virksomheten får overført det årlige over- eller underskudd innenfor en beløpsgrense på 300 000 kr. (Lier drift 600 000 kr). I følgende tabeller er det i tillegg til årets resultat derfor vist hva som er saldo over-/underskudd ved årets slutt (UB).

Når man går igjennom tabellene, er det også viktig å være klar over at en virksomhet bruker av tidligere års overskudd ved å gå med underskudd i regnskapsåret. Dette innebærer at et underskudd først kan betraktes som negativt (i forhold økonomistyringen) hvis virksomheten ikke har tidligere års overskudd å bruke av.

Noe av overforbruket på virksomheter innen Omsorg er knyttet til høyere tilskudd for ressurskrevende tjenester. Se beskrivelse under tjenesteområdet.

Tjenestemrådene

For over og underskuddsordningen er - overskuddsfond og + underskuddsfond

Minus er overskudd, pluss er underskudd 1000 kr.	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Resultat	UB over- /undersk.
Felles grunnskole	17 815	16 855	960	
Gullaug skole	14 547	14 628	-81	-1 042
Hegg skole	13 449	12 867	582	900
Egge skole	9 830	10 422	-592	-300
Oddevall skole	7 360	7 287	73	-294
Nordal skole	14 356	14 506	-150	32
Hallingstad skole	20 826	21 066	-240	-127
Hennummarka skole	23 506	23 278	228	1 128
Heia skole	16 911	16 985	-74	-608
Lierbyen skole	18 235	17 881	354	-177
Tranby skole	34 242	34 176	66	-466
Høvik skole	53 946	53 712	235	164
Syilling skole	24 020	23 802	218	-52
PP-tjenesten	10 229	10 976	-747	-1 649
Sum Grunnskole	279 272	278 439	832	-2 491
Felles barnehager	171 238	173 326	-2 088	
Linnesstranda barnehage	5 420	5 478	-58	-1 088
Dambråtan barnehage	7 686	8 175	-489	-2 233
Hennummarka barnehage	6 354	6 416	-62	-541
Sum Barnehage	190 699	193 397	-2 698	-3 862
Vedtakskontoret	5 167	5 161	5	5
Felles omsorg	-32 666	-39 208	6 542	
Samhandlingsreformen	713	482	231	
Omsorgslønn, pers. ass. støttekontakter m.m.	14 324	15 480	-1 156	
Rehabilitering	13 647	13 075	572	1 480
Habilitering	30 384	28 432	1 952	3 000
Psykisk helse	28 470	31 018	-2 547	-636
Frogner sykehjem	25 919	25 938	-19	1 775
Ytre Lier bofellesskap for funksjonshemmede	45 514	45 515	0	900
Hjemmetjenesten Ytre Lier	36 015	34 696	1 319	952
Nøstehagen bo- og omsorgssenter	21 820	20 056	1 764	1 414
Hjemmetjenesten Øvre Lier	30 493	31 354	-861	-211
Liertun sykehjem	29 342	29 109	233	533
Bratromveien 7/9/11 og Frogner bofellesskap	24 062	23 159	903	1 662
Øvre Lier bofellesskap for funksjonshemmede	35 899	35 899	0	-528
Sum Omsorg	309 104	300 167	8 938	10 346

Minus er overskudd, pluss er underskudd 1000 kr.	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Resultat	UB over- /undersk.
Helsetjenesten	35 648	37 028	-1 380	-186
Barnevernstjenesten	34 936	33 637	1 299	1 490
Sosialtjenesten	71 291	58 664	12 626	2 100
Lier voksenopplæring	6 281	7 454	-1 173	-134
Sum Helse- og sosialtjenester	148 156	136 783	11 372	3 270
Kulturskolen	6 030	5 956	74	-4
Lier Bibliotek	5 154	5 045	108	-5
Kultur og fritid - Kultur*	11 013	10 488	525	-674
Kultur og fritid - Park og idrett	7 154	7 656	-502	
Sum Kultur	29 350	29 145	205	-683
Kjøkken	8 250	9 214	-964	-2 665
Anlegg og eiendom	69 316	69 311	6	-1 194
Lier drift	558	-1 262	1 820	-1 144
Sum Infrastruktur - Bygg, VA, Vei	78 125	77 263	861	-5 003
Planseksjonen (inkl. små avløp)	6 605	6 646	-41	-1 258
Landbruksforvaltningen	2 704	3 229	-525	-2 205
Sektor Samfunn	9 624	10 471	-847	-1 144
Sum Plan/Samfunn	18 933	20 346	-1 413	-4 607
Kommunekassa	4 486	5 211	-725	-2 700
Rådmannsteamet	11 662	9 893	1 769	300
IKT enheten	12 889	12 340	549	1 023
Stab/støtte (felles)	105	1 895	-1 790	
Rådgivningsenheten	7 691	8 450	-758	-1 551
Økonomi, innkjøp, statistikk og rapporteringse	7 404	8 237	-833	-1 550
Service, informasjon og dokumentenheten	17 497	17 578	-81	-1 331
HR enheten	17 162	17 305	-142	-1 393
Sum Fellestjenester, ledelse og politikk	78 896	80 908	-2 012	-7 202
Fellesområdet - Generelt	-1 144 956	-1 128 425	-16 531	
Fellesområdet - Kirke, gravlunder og tilskudd a	12 422	11 977	445	
Sum Fellesområdet - Overordn., selskaper,	-1 132 534	-1 116 448	-16 086	
Sum Totalt	0	0	0	-10 232

*Over-/underskuddsfondet er summen av Kultur og Park og idrett

Under «Fellesområdet – Generelt» er overskuddet på 10,4 mill. kr regnskapsført

Politiske utvalg

Minus er overskudd, pluss er underskudd 1000 kr.	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Resultat	UB over- /underskudd
Tjenesteutvalget	970 099	951 466	18 633	3 915
Miljøutvalget	88 798	90 667	-1 869	-4 543
Planutvalget	6 605	6 646	-41	-1 258
Formannskapet	-1 065 502	-1 048 779	-16 723	-8 346
Sum utvalg	0	0	0	-10 232

Under formannskapet ligger fellesområdene. De største faktorene til resultatet er

overskudd og pensjon.

Overføring av over- og underskudd

Virksomhetene får overført årlige over- eller underskudd innenfor en beløpsgrense på 300 000 kr. (Lier drift 600 000,-) til et fond.

Over- og underskuddsordningens aggregerte overskudd økes med 0,2 mill. kr, og fondet utgjør 10,2 mill. kr ved utgangen av 2015.

1000 kr.	
Saldo IB 2015	-10 057
Saldo UB 2015	-10 232
Diff. (endring i o/u fond)	-175

Årsaken til at overskuddsfondet økes selv om virksomhetene samlet går med et betydelig underskudd, er at store deler av underskuddet er knyttet til enheter som ikke er en del av fondet. Det er også enkeltvirksomheter med større underskudd som kun trekkes for 0,3 i forhold til ordningen.

Virksomhetene, som er en del av over- og underskuddsordningen, har samlet sett et regnskapsmessig overforbruk på 13,8 mill. kr. Av overskudd på enkeltvirksomheter går 3,4 mill. kr til inndekning av tidligere års underskudd. Av underskudd på enkeltvirksomheter dekkes 3,8 mill. kr av tidligere års overskudd.

Finansforvaltningen

I henhold til finansforskriften er det utarbeidet en egen rapport for finansforvaltningen som behandles politisk samtidig med årsrapporten.

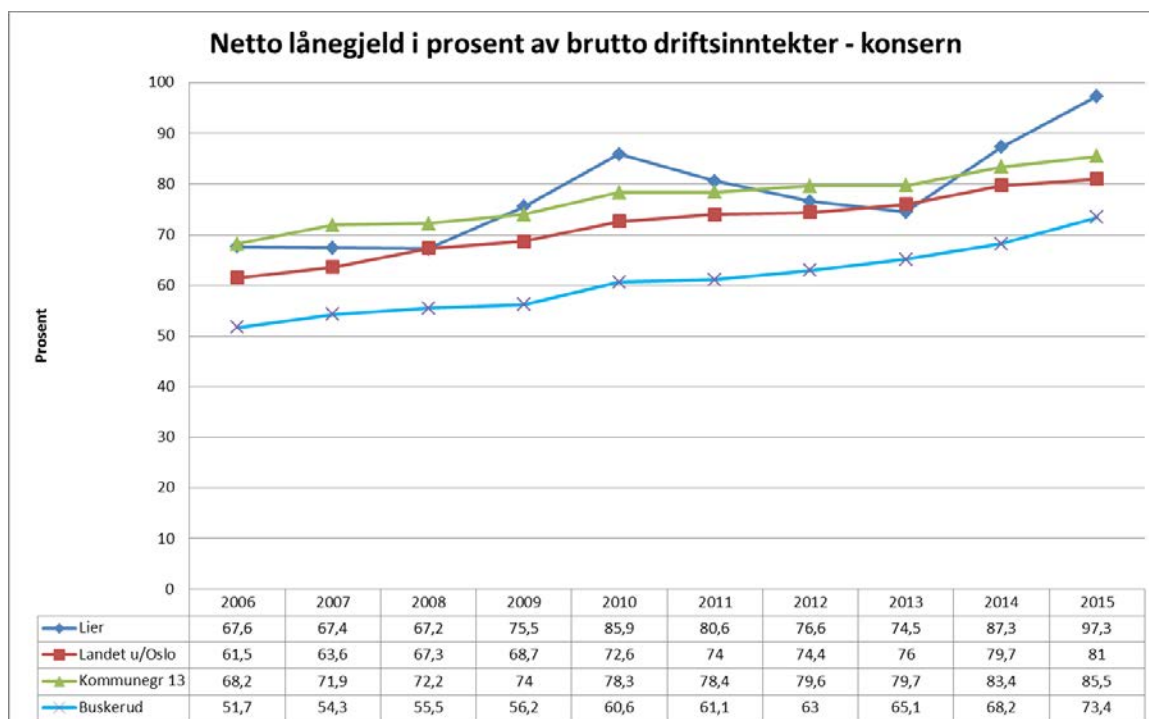
Renter

Rentene har også i 2015 vært lavere enn prognosene som ble lagt til grunn i budsjettprosessen. Netto gav rentene et overskudd på 5,3 mill. kr.

Lånegjeld

I Handlingsprogrammet er det et intensjonsmål at lånegjelden ikke skal være høyere enn landsgjennomsnittet. Vi ser at vi som enkeltkommune svinger mer enn grupperinger av andre kommuner. Fremover er det budsjettert med redusert gjeldsgrad og det ser da ut til at vi vil nærme oss gruppe 13 innen 2017-2018.

Alle sammenligningsgruppene har en økende lånegjeld. Fra 2010 til 2013 hadde Lier en synkende andel. I 2014 og 2015 har lånene for Hegg skole og Fosshagen økt gjeldsgraden. Lier ligger nå derfor over landsgjennomsnittet og noe over egen sammenligningsgruppe og kommunegruppe 13. Dette anses å være en midlertidig topp, jamfør situasjonen i 2010.

Huseieravgiftene 2015

Avgiftsområdene avregnes mot fond. Hvis området går med overskudd, settes midlene av på avregningsfond og brukes i kommende avgiftsgrunnlag. Hvis området går med underskudd, brukes det av avregningsfond. Det er regnskapstallene som utgjør selvkostregnskapet, evt. budsjettavvik får ikke innvirkning på beregningene.

Etterkalkylen for 2015 viser følgende (tall fra VIVA):

1000 kr.	Vann	Avløp	Sum
Driftsutgifter	24 696	25 538	50 234
Avskrivningskostnad	4 579	10 442	15 021
Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	2 710	5 577	8 287
Sum direkte kostnader	31 985	41 556	73 541
Interntjenester - Netto driftsutgifter	0	0	0
Interntjenester - Avskrivningskostnad	0	0	0
Interntjenester - Alternativkostnad (kalkulatorisk rente)	0	0	0
Sum indirekte kostnader	0	0	0
Sum kostnader	31 985	41 556	73 541
Årsavgifter//	29 669	45 313	74 982
Tilknytnings-/Engangsavg.//	1 162	1 246	2 408
Øvrige salgsinntekter	893	2 293	3 186
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0
Overføringer uten krav til motytelse	0	0	0
Sum direkte inntekter	31 725	48 851	80 576
+/- Regnskapsført bruk av/avsetning til selvkostfond	0	0	0
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	0	0	0
+/- Gevinst/tap ved salg/utrangering av anleggsmiddel	0	0	0
Sum inntekter fra fond mv.	0	0	0
Sum inntekter	31 725	48 851	80 576
Kostnadsdekning (Sum inntekter/Sum kostnader)	99 %	118 %	110 %
Foreløpig selvkostresultat (inntekter minus kostnader)	-261	7 295	7 035
Eventuelt tilskudd el. over kommunekassen	0	0	0
Selvkostresultat	-261	7 295	7 035
Selvkostfond:			
Inngående balanse	-743	-3 509	-4 252
Utgående balanse	-1 021	3 789	2 768

Samlet sett hadde selvkostregnskapet for 2015 et positivt resultat på 7 mill. kr hvor avløp bidro er positivt med 7,295 mill. kr og vann negativt med 0,260 mill.kr. Av dette brukes 3,509 mill.kr av overskuddet innen avløp til å dekke tidligere underskudd på avløpsfond. De resterende 3,789 mill.kr avsettes til fond for fremtidig bruk.

For vann er resultatet bedret fra 2014 men dekker ikke fullt ut alle kostnadene. Resultatet ble negativt med 0,261 mill.kr, og medfører at det negative vannfondet nå utgjør -1,021 mill. kr. Det negative fondet blir å regne som et fremførbart underskudd og er en fordring Viva IKS har mot abonnentene. Fordringen skal kreves inn over gebyrene over de neste 3-5 år.

Vann og avløpsgebyrene i Lier kommune ble i 2015 økt betydelig etter en periode med lav prisutvikling på vann- og avløpsgebyrene og store fond i årene før. Et negativ selvkostresultat i 2014 på 8 mill.kr resulterte i negative fond og behov for prisøkning fremover, ut over ordinær prisstigning. Resultatet i 2015 viser at de økte avløpsavgiftene igjen dekker kostnader og gir positivt resultat til fond.

Det samlede vannforbruket har økt med ca. 8 % målt i forhold til 2014 og inneholder både økt forbruk og flere abonnenter.

INVESTERINGSREGNSKAPET

Lier har en praksis på at budsjettene til investeringsprosjekter følger prosjektets faktiske gjennomføringstakt, hvor prosjektene blir gjort opp ved ferdigstilling. Dette gjør at prosjekter i investeringsoversikten (regnskapshefte) kan fremstå med vesentlig avvik i forhold til budsjett, uten at prosjektet derav har overdekning. Prosjekter som får forskyvning frem i tid fremstår i regnskapet med overskudd. I praksis blir ubrukte midler på prosjektet overført til kommende år slik at det foreligger midler når gjennomføringen skjer.

I forslaget til vedtak blir ubrukte midler, for prosjekter som ikke er avsluttet, bevilget opp på respektive prosjekt 2015.

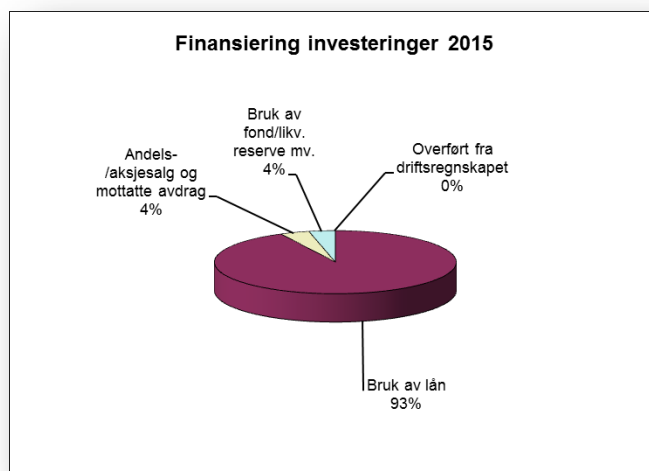
Hovedtall fra regnskap 2015

1000 kr	Regnskap 2015	Bud. 2015 revidert	Bud. 2015 opprinnelig	Regnskap 2014
Utgifter	433 108	593 145	311 140	373 500
Inntekter	91 097	57 829	39 740	76 904
Finansieringstransaksjoner	45 240	33 722	27 915	46 306
Finansieringsbehov	387 251	569 038	299 315	342 902
Finansiering:				
Bruk av lån	358 413	555 418	289 315	323 724
Andels-/aksjesalg og mottatte avdrag	15 218	0	0	15 435
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0
Bruk av fond/likv. reserve mv.	13 620	13 620	10 000	3 742
Sum finansiering	387 251	569 038	299 315	342 902
Udekket(-)/til disposisjon (+)	0	0	0	0

Udekket/til disposisjon i investeringsregnskapet er totalt mindre- og merforbruk på prosjekter hvor det har vært aktivitet i 2015. Forskjellen mellom hva som er planlagt brukt på investeringer (revidert budsjett) og hva som er faktisk brukt i ett år (regnskap) skyldes vanligvis tidsmessige forskyvninger av investeringsprosjektene. Dette gjelder også finansieringspostene. Underskudd/overskudd registreres normalt når et prosjekt er avsluttet.

Investeringsregnskapet posteres pr. prosjekt. Dette medfører at det gjennomføres fondsavsetninger hvis finansiering som salgsinntekter, refusjoner osv. overstiger årets utgift. Tilsvarende vil det bli brukt fra fond året etter for å finansiere utgiftene som forutsatt. Slike posteringer, sammen med tidsmessige forskyvninger, innebærer at det gjennomgående vil være høyere summer i regnskapet enn budsjettet på disse postene. Totalt mer-/mindreforbruk på prosjektene rapporteres underveis når dette avdekkes, eller ved prosjektets slutt.

Figuren viser hvordan investeringene i 2015 ble finansiert. Bruk av lånemidler er den største finansierings-kilden og dekker 93 % av behovet.

Investeringsprosjektene

I dette kapitlet er prosjektene beskrevet med summen av bevilgning og regnskap for alle årene i prosjektets levetid (til og med 2015). Skjema 2B i regnskapshefte beskriver år 2015 særskilt.

De største prosjektene har flg. status:

- Prosjektet Fosshagen-nytt sykehjem er noe forsinket ifht opprinnelig plan, men er nå i slutfasen og er planlagt tatt i bruk sommeren 2016.
- Arbeidet med ny Hegg skole er avsluttet og skolen er tatt i bruk. Tekniske anlegg er inne i en prøvedriftsperiode.

Status for investeringsprosjektene-bygg i 2015:

Prosjekt	Bevilget tom 2015	Bevilgn. Ut over 2015	Sum bevilget	Brukt	Prognose	Utføres	Fullf.gr. %	Hva som gjøres	Kommentarer
Bygg									
SD-anlegg	6 920	0	6 920	942	6 920	2012 - 2016	25	Installere sentral driftstyring på bygg.	Arbeidet vil fortsette 2016
ENOK-tiltak iht utredning	11 070	0	11 070	4 758	11 020	2011 - 2016	50	Diverse ENOK-tiltak på bygg	Planlegging og gjennomføring av ENOK-tiltak pågår. Arbeidet vil fortsette også i 2016
Hegg skole	369 600	-19 600	350 000	334 479	359 000	2013 - 2016	99	Ny Hegg skole	Skolen er ferdig. Siste fase prøvedrift. Full overtakelse 1/7-16.
Oddevall skole, vent.anlegg	1 100		1 100	750	1 100	2015-2016	80	Nytt ventilasjonsanlegg	Prosjektering. Samordnes med prosjektur 8507.
Liertun sykehjem, renovering fasader	11 100		11 100	598	11 100	2015-2016	10	Renovering av fasader og balkonger, samt energireducerende tiltak.	Diverse avklaringer pågår fortsatt og nye utredninger er på gang.
Nytt sykehjem inkl Justering iht sak 44/2014 i FS, inventar	333 455	0	333 455	277 521	413 200	2010 - 2016	85	Bygge nytt sykehjem til erstatning for Frogner sykehjem. Flytting av eks rehab-avdeling fra Liertun. Flytting av kommunens dagsenter for demensomsorg og rehab.lager.Innkjøp av inventar til Fosshagen	Det vises for øvrig til månedssrapporter for prosjektet. Totalramme inkl tilskudd er 425 955.-
Iht sak 44/2014 i FS, velferdsteknologi	4 000	4 000	8 000	47	8 000			Innkjøp av velferdsteknologi	Samordnes med prosjekt 9486 og øvrig innkjøp av velferdsteknologi i kommunen
Opprusting av uteområde på Hennemarka skole og barnehage	2 570	0	2 570	2 536	2 536	2013 - 2015	100	Opprusting av uteområde	Prosjektet er avsluttet
Tranbyhallen - nytt lysanlegg og el-tavle	1 090		1 090	1 066	1 066	2014-15	100	Nytt lysanlegg og el-tavle	Prosjektet er avsluttet
Sylling barneskole - nytt ventilasjonsanlegg	1 200		1 200	0		2016-	0	Utbedring av ventilasjonsanlegg	Arbeidet må utredes bedre og må derfor utsettes.
Miljøtiltak - omlegging fra fyringsolje	3 450		3 450	396		2016-	10	Omlegging til alternativ varmekilde	Forprosjekt er gjennomført. Videre vurderinger og arbeid pågår. Øjekjel på Haugestad er fjernet. Erstattes med el.kjel. VP vurderes senere.
Heia skole, ekstratiltak ifbm brann	2 000		2 000	1 716	1 716	2013-15	100	Oppgradering ifm gjenoppbygging etter brann	Prosjektet er avsluttet
Egge skole, Ventilasjonsanlegg	4 000		4 000	2 021	4 000	2 015	100	Nytt ventilasjonsanlegg	Arbeidene er ferdig
Oddevall skole, Ventilasjonsanlegg	7 500		7 500	7 048	7 500	2015-2016	80	Nytt ventilasjonsanlegg	Noen ekstraarbeider vil pågå i 2016
Tranby skole, Tiltettegge for miljøverksted	3 700		3 700	5 314	6 500	2015-2016	70	Ombygning og tilrettelegging for miljøverksted	Arbeidet pågår. Tilleggsbevilgning. Totalt budsjett 6,5 mill

Status for investeringsprosjektene Viva 2015:

Prosjekt	Bevilget 2015 inkl overfør.	Bevilgn. ut over 2015	Ekstern finans.	Totalt finans.	Brukt 2015	Prognose	Utføres	Hva som gjøres	Kommentarer
Vei									
Sylling fyllplass	4 800			4 800	4 131	4 800	-2 015	Oppsamling og rensing av sigevann	Det meste av arbeidet ble utført i 2014. Det er lekkasje i et av bassengene og det vil bli brukt noe tid for å se om utetthet vil "slamme seg til".
Oppgradering av grusveier	1 680	5 040		6 720	1 781		2015 -	Oppgradering og asfaltering	Løpende investering. Planlagte arbeider er utført.
Trafikksikkerhetstiltak	1 220	4 860		6 080	1 174		2015 -	Trafikksikkerhetstiltak	Løpende investering. Plan vedtatt i Milkjøtvalget 5. mai 2015. Planlagte utbedringsoppgaver for 2015 er utført
Mindre anlegg vei	1 120	3 360		4 480	886		2015 -	Mindre anleggstiltak på vei	Løpende investering. Tiltak ikke definert.
Veg og gatelys	2 975	1 680		4 655	788		2003 -	Utbedring av vei- og gatelys	Løpende investering for deltakelse i vei- og va-prosjekter.
Veilysoppgradering	8 860	10 100		18 960	2 104	18 960	2010 -	Veilysoppgradering	Gjennomført enkelte tiltak som har vært initiert av andre etater. Hovedprosjekt ikke startet pga mangel på personalressurs / kompetanse.
Utbedring S.Eggevei og Baneveien	6 210	4 050		10 260	6 577	10 260	2011 -	Veiforsterkning og asfaltering	Prosjektet er delt opp i etapper. Planlagte arbeider for 2015 er utført
Oppryddingsprosjekt i forhold til grenser / eier	630	650		1 280	0	1 280	2014 -	Opprydding i grenseforhold	Omfang er under kartlegging og det er forventet oppstart av grensejusteringer sommeren 2016.
Bekkegjennomføringer Baneveien	1 500			1 500	926	1 500	2014 -	Utbedring av stikkrenner	Arbeidet ble påbegynt i 2014 og følger utbedringsarbeidet på Baneveien. Planlagte arbeider for 2015 er utført.
Utbedring av bruer ihht rapport av desember 2012	2 030	3 090		5 120	459		2014 - 2018	Utbedring av bruer	Arbeid ble påbegynt i 2014. Bevilgning er delt opp over flere år. Planlagte arbeider i 2015 er utført.
Jensvollveien, masseutskifting og drenering	4 600			4 600	4 388	4 600	2014 - 2015	Masseutskifting og forsterkning av vei	Prosjektet er delt opp i etapper. Første del ble utført i 2014. Planlagte arbeider er gjennomført.
Eikseterveien mellom Vestsideveien og Sognaveien	1 250	3 750	720	5 720	1 324	5 000	2015 - 2018	Opparbeidelse av fortau	Bevilgningen er delt opp over 4 år og arbeidet skal utføres etappevis. Planlagte arbeider for 2015 er gjennomført.
Grøttegata oppgradering	2 000	2 000		4 000	0	4 000	2015 - 2016	Oppgradering av vei	Geoteknisk rapport er forsinket grunnet sykdom (hos leverandør). Forprosjekt skal gjennomføres våren 2016.
Årkvislaveien oppgradering	1 000	3 000		4 000	186	4 000	2015 - 2018	Veiforsterkning og asfaltering	Det er tilkjørt noe steinmasser for mellomlagring. Forprosjekt skal gjennomføres våren 2016.
Vann og avløp									
Mindre anlegg vann	2 951	7 410		10 361	607		2000 -	Mindre anleggstiltak på vannforsyningen	Løpende prosjekt. Tiltak ikke definert.
Sanering Nøste - Drammen (vei, vann og avløp)	7 260	36 920		44 180	1 087	44180	2015 - 2017	Sanering av vei, vann og avløpsanlegg	Det arbeides med utarbeidelse av forprosjekt. Forprosjektet har blitt noe forsinket pga forhold hos eksterne aktører og grunneiere. Prosjektlederkapasitet har også medvirket til forsinkelsen. Det arbeides for tiden med rekruttering av prosjektleder for å øke kapasiteten.
Espedalområdet	6 100			6 100	50	25	2012 -	Tilknytning av avløp fra eksisterende bebyggelse	Det er ikke grunnlag for å gjennomføre prosjektet. Eget notat skal utarbeides.
Sanering Reistadlia (vei, vann og avløp)	49 930	10 000		59 930	47 469	59930	2010 - 2016	Sanering av kommunale vann- og avløpsledninger og oppgradering av vei	Prosjektet er i gjennomføringsfasen. Kabelarbeider kommer i tillegg til den oppgitte bevilgningen. Prosjektet er krevende og det har hittil vært utfordringer i forhold til asbestfylling, overvannshåndtering og mer fjell enn antatt. Flere av veiene som er ferdig har fått påført første asfaltlag.
Lierkroa / Husebysletta	12 060			12 060	237	12060	2013 - 2017	Sanering av kommunale vann- og avløpsledninger. Tilknytning av nye abonnenter.	Detaljprosjektering er planlagt ferdig i mars 2016. Konkurranse på entreprisarbeider gjennomføres våren 2016.
Tronstad, renseanlegg og sanering	8 466			8 466	2 541	14900	2009 - 2016	Nytt renseanlegg og sanering av ledningsnett	Det har vært et omfattende arbeid med prosjektering og plassering av anlegget. Avtale om tomt er nå på plass og nabovarsler er sendt. Konkurranse på anleggsentreprise er planlagt gjennomført i februar. Prosjektet er tilført 6,5 mill kr i HP 2016 - 2019.

Prosjekt	Bevilget 2015 inkl overfør.	Bevilgn. ut over 2015	Ekstern finans.	Totalt finans.	Brukt 2015	Prognose	Utføres	Hva som gjøres	Kommentarer
Hovedplan vann, lekkasjetap/beredskap/priv.	6 442	30 200		36 642	278		2005 -	Bevilgning i henhold til temaplan	Løpende investering. Tiltak ikke definert. Ny hovedplan (temaplan) skal utarbeides og tiltak skal spesifiseres.
Vannledning Sylling - Tronstad	9 000			9 000	588	28200	2013 - 2016	Utskifting av vannledning og ny avløpsledning	Prosjekteringen er ferdig og konkurranse på anleggsentreprisen planlegges i mars 2016. Det er gjennomført en ny kostnads kalkyle i forbindelse med detaljprosjekteringen. Prosjektet har utviklet seg nye siden den første kalkylen. Opprinnelig var prosjektet kun en forsterkning av vannledningen. Prosjektet omfatter nå avklokkering, samt en utvidelse av anleggsstrekningen. Prosjektet må sees i sammenheng med "Tronstad, renseanlegg og sanering". Tiltaket har fått tilført midler i HP 2016 - 2019.
Kanada				0	894		2015 -	Avklokkering av bebyggelse og ny vannforsyning	Det er ikke bevilget midler til prosjektet i 2015, men det er gjort avtale om omdisponering av midler til forprosjekt og prosjektering. Politisk melding ble lagt fram i juni 2015. Finansiering ble vedtatt i HP 2016 - 2019. Detaljprosjektering pågår. Konkurranse på anleggsentreprisen planlagt gjennomført i april 2016.
Mindre anlegg avløp	17 895	14 790		32 685	779		2000 -	Mindre anleggstiltak på avløpsanlegg.	Løpende prosjekt. Tiltak ikke definert.
Klimaendringer/brukerinteresser/vannkval (løpende inv.)	6 230	22 060		28 290	0		2010 -	Bevilgning i henhold til temaplan	Løpende investering. Tiltak ikke definert. Ny hovedplan (temaplan) skal utarbeides og tiltak skal spesifiseres.
Oppgradering Lilles kloakkrensning	22 010			22 010	5 910	24010	2010 - 2017	Renovering og oppgradering av arbeidsforhold	Utbedring av polymeranlegg og slanhåndtering er gjennomført. Prosjektering av videre arbeider pågår. Konkurranse på entrepriser gjennomføres tidlig i 2016. Det er behov for tilleggsfinansiering for å få gjennomført tiltakene. Forholdet legges fram som egen sak.
Sylling renseanlegg, oppgradering	14 000			14 000	13 584	14700	2010 - 2015	Oppgradering av renseanlegg	Prosjektet er i sluttfasen. Det blir et merforbruk på 0,7 mill kr. Det er gjort avtale om at merforbruk skal dekkes inn med omdisponering innenfor bevilgede midler.
Sjåstad renseanlegg, oppgradering	6 880			6 880	10 209	10500	2013 - 2015	Oppgradering av renseanlegg	Prosjektet har ikke vært fullfinansiert og det ble meldt inn behov i forbindelse med HP 2015 - 2018. Behovet ble ved en feil ikke medtatt. Det er gjort avtale om at merforbruk skal dekkes inn med omdisponering innenfor bevilgede midler. Prosjektet er i sluttfasen.
Tiltak overvann Sjåstad	3 710			3 710	532	5 210	2015 - 2016	Fjerne fremmedvann til renseanlegget	Prosjektering pågår. Vannledning på strekningen fra renseanlegget til skolen må skiftes i samme prosjektet. Vannledningen er finansiert i HP 16 - 19 med 1,5 mill kr.
Kap.økning og mod. av pumpestasjoner på Lierskogen.	3 000			3 000	218	3 000	2015 - 2016	Rehabilitering og kapasitetsøkning	Prosjektering pågår. Konkurranse på anleggsentreprisen er planlagt gjennomført våren 2016.
Holmen pumpestasjon - reetablering					2583	5500	2013 - 2015	Ny pumpestasjon	Holmen pumpestasjon havarete høsten 2013. Arbeidet med ny permanent stasjon er planlagt ferdig i mars 2016. Det er gjort avtale om at prosjektet finansieres med omdisponering innenfor bevilgede midler.

LIKVIDITET

Likviditet er et mål for kommunens evne til å møte utbetalinger. Minstekravet er at kommunen til en hver tid skal kunne betale sine forpliktelser ved forfall.

Kommunestyret har ansvar for å sikre at kommunen har så god likviditet at de løpende forpliktelser kan dekkes. Likviditetssituasjonen rapporteres til politisk nivå i forbindelse med tertial- og årsrapporteringen samt i forbindelse med budsjettarbeidet.

Likviditetsanalyse	Anbefaling	2015	2014	2013	2012	2011
Likviditetsgrad 1: OML/KG	>2	2,3	2,1	1,8	1,8	2,1
Likviditetsgrad 2: (Likvider + KF)/KG		1,6	1,7	1,3	1,2	1,5
Likviditetsgrad 3: Likvider/KG	>1	0,8	1,2	0,9	0,8	1,1
Likvider i forhold til driftsinntektene		11,0 %	17,6 %	12,7 %	10,2 %	14,4 %

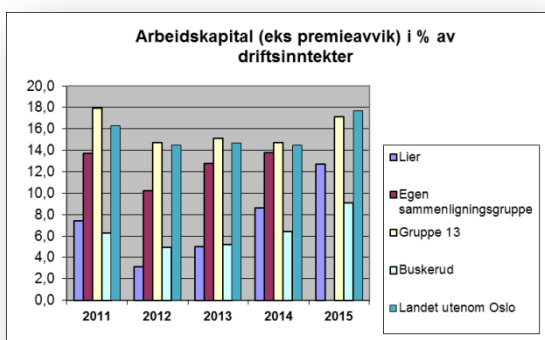
Fra 2010 hadde likviditetstallene en synkende trend. I 2014 var det en økning i likviditeten grunnet opptak av langsiktig lånegjeld til finansiering av investeringer. I 2015 er likviditeten redusert, men stabilisert nær 2013 nivå.

Likviditeten påvirkes av premieavviket for pensjonsforpliktelsene, hvor kommunen betaler mer enn det som regnskapsføres. Ved utgangen av 2015 har kommunen betalt inn 82 mill. kr som ikke er regnskapsført (skal regnskapsføres over 7 år (tidligere 10-15 år)). Denne summen er finansiert ved å «låne» likvide midler fra fondsavsetninger og ubrukte lånemidler.

Det viktigste styrbare enkeltforholdet som påvirker den daglige likviditet er tidspunktet for låneopptak til finansiering av investeringsprosjekter. I 2015 ble lånene tatt opp i januar og mars. Når forskyvning av låneopptak ikke lenger gir handlingsrom, må andre tiltak som styrker likviditeten iverksettes. Det forutsettes mindre låneopptak i årene som kommer, som igjen kan medføre en tettere oppfølging av dette den nærmeste tiden.

Kommunestyret må sikre likviditeten. Lier har de siste årene hatt en kassakreditt på 100 mill. kr. Kassakreditten har ikke vært benyttet i 2015. Det er allikevel et behov for å ha en sikring hvis det i en kortere periode skulle være negativ likviditet. Kassakreditten må vedtas årlig, og rådmannen foreslår i årsrapporten at kassakreditten på 100 mill. kr videreføres.

Arbeidskapitalen (kostra)

Arbeidskapitalen (omløpsmidler ekskl. premieavvik minus kortsiktig gjeld) skal dekke kommunens daglige pengebehov. Dette er den faktoren som sterkest påvirker likviditetsutviklingen.

FOND

Fondsmidlene er penger kommunen har reservert for fremtidige formål. Utviklingen bestemmes av hvor mye som avsettes og hvor mye som brukes til årets drifts- og investeringsformål.

Tabellen under viser hovedtallene for fondene:

1000 kr	Beholdning 2014	Avsetning 2015	Bruk 2015	Beholdning 2015	Endring netto kr
Disposisjonsfond	71 118	17 569	12 027	76 660	5 542
Ubundne investeringsfond	4 717	0	0	4 717	0
Bundne driftsfond	24 514	3 590	3 146	24 958	444
Bundne investeringsfond	15 360	11 645	0	27 005	11 645
Sum	67 217	32 804	15 173	133 340	17 631

Avsetninger til fond

Virksomhet/område	Til bundet fond	Til disp.fond	Begrunnelse
Felles grunnskole	405 601		Utvikling av skolene
Psykisk helse	714 571		Helhetlig tilbud/psykolog - lavterskel
Sosialtjenesten	771 274		Husbankmidler/intro.tilskudd
Felles omsorg	70 000		Opplæringsmidler
Liertun Sykehjem	113 947		Gavemidler
Kultur og fritid	346 537		Diverse prosjekter
Lier voksenopplæring	107 007		Læringsbedrift
Spredt avløp	349 916		Selvkostfond
Landbruk	11 587		Skogavgift
Sektor Samfunn	700 000		Frisklivssentralen
Psykisk helse		691 400	Forsikring brann Heggtoppen
Fellesposter ansvar 700	0	16 878 000	Opprinnelig budsjett
Sum	3 590 440	17 569 400	
Herav disposisjon i regnskapet	3 590 440	0	
Disponeringer med utg.pkt. i budsjett	0	17 569 400	
Totalt regnskapsført	3 590 440	17 569 400	

Til disposisjonsfond må finansieres av regnskapsresultatet

Overføringer til bundet driftsfond er ubrukte midler fra overføringer kommunen har mottatt til et bestemt formål.

Disposisjonsfond

1. tertial ble det vedtatt å finansiere økte kostnader på 8,4 mill. kr. ved bruk av disposisjonsfondet. Det ble også brukt 3,6 mill. kr til eierinnskudd Lier drift (KS sak 85/2014).

Disposisjonsfondet utgjør ved utgangen av 2015 76,7 mill. kr. I rådmannens forslag til vedtak foreslås det at overskuddet på 10,4 mill. kr avsettes til disposisjonsfond. Med dette vedtaket vil disposisjonsfondet utgjøre 87 mill. kr.

Utgående balanse	87 074
<i>Herav</i>	
Over/underskuddsfond (just 2014)	10 232
Andre bindinger	7 020
Generelt disposisjonsfond	69 822

10 mill. kr av disposisjonsfondet er bundet til over-/underskuddsordningen (justert for endring i over- og underskuddsordningen i 2015). Justert for andre bindinger utgjør disposisjonsfond uten forpliktelser 69,8 mill. kr.

I handlingsprogrammet for 2015 var målsetningen et disposisjonsfond som utgjør minimum 3 % av driftsinntektene. Fondet uten bindinger utgjør ved utgangen av 2015 4,3 %. I Handlingsprogram 2016-2019 ble målet for disposisjonsfond endret til minimum 5 % av inntekten og 100 mill. kr.

ANDRE EGENKAPITALKONTI

1000 kr	Beholdning 2014	Beholdning 2015	Endring netto kr
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0	0
<i>Herav:</i>			
<i>Regnskapsoverskudd</i>	0	10 414	10 414
Regnskapsmessig merforbruk	0	0	0
<i>Herav:</i>			
<i>Tidl. års regnskapsunderskudd</i>	0	0	0
Udisponert i inv.regnskap	0	0	0
Udekket i inv.regnskap	0	0	0
Endringer i regnskapsprinsipp	2 633	2 633	0

Vedlegg 1 Kjønnsbalanse

Årsrapport likestilling 2015

Rapportering i henhold til Likestillingsloven, Diskrimineringsloven og diskriminerings og tilgjengelighetsloven.

Tabellene viser personer og årsverk hvor det foreligger en ansettelsesavtale på uttrekksdødsdato. Ledige stillinger er ikke med i tallmaterialet.

	Antall personer			Antall årsverk			Kjønnsford. Ant		Kjønnsford. Årsv	
	kvinner	Menn	Totalt	kvinner	Menn	Totalt	kvinner	Menn	kvinner	Menn
Totalt 2015	1191	285	1 476	912,4	226,9	1 139,3	80,7%	19,3%	80,1%	19,9%
Totalt 2014	1224	301	1 525	920,8	244,7	1 165,5	80,3%	19,7%	79,0%	21,0%
Totalt 2013	1223	341	1 564	918,1	278,1	1 196,2	78,2%	21,8%	76,8%	23,2%
Totalt 2012	1210	352	1 562	923,9	288,2	1 212,1	77,5%	22,5%	76,2%	23,8%
Totalt 2011	1196	340	1 536	911,3	273,4	1 184,7	77,9%	22,1%	76,9%	23,1%

Kjønnsfordeling totalt

	Antall personer			Antall årsverk			Kjønnsford. Ant.		Kjønnsford. Årsv	
	kvinner	Menn	Totalt	kvinner	Menn	Totalt	kvinner	Menn	kvinner	Menn
Fast ansatte	1127	264	1 391	869,3	212,9	1 082,2	81,0%	19,0%	80,3%	19,7%
Vikarer	64	21	85	43,1	14,0	57,1	75,3%	24,7%	75,5%	24,5%
Totalt	1191	285	1 476	912,4	226,9	1 139,3	80,7%	19,3%	80,1%	19,9%

De kommende tabellene gjelder fast ansatte

Diff lønn i menns favør er hvor mye høyere/lavere menns gjennomsnittslønn er i forhold til kvinner

Tallet er basert på lønnsnivå pr. person og følgende formel: (menns gj.snitt.lønn - kvinners gj.snitt.lønn)/menns gj.snitt.lønn

Total stillingsstørrelse

	2015						2014			2013		
	Antall personer			Andel			Andel			Andel		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
<35%	119	33	152	10,6%	12,5%	10,9%	11,9%	14,0%	12,3%	11,5%	13,6%	11,9%
36-49%	46	7	53	4,1%	2,7%	3,8%	3,8%	1,4%	3,3%	3,2%	2,2%	3,0%
50-75%	205	27	232	18,2%	10,2%	16,7%	19,2%	9,0%	17,2%	22,1%	9,2%	19,3%
76-99%	207	30	237	18,4%	11,4%	17,0%	19,7%	7,2%	17,2%	19,8%	5,7%	16,8%
100%	550	167	717	48,8%	63,3%	51,5%	45,4%	68,5%	49,9%	43,4%	69,3%	48,9%
Totalt	1127	264	1391	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kjønnsfordeling og lønnsforskjell - Ledernivå

	2015						2014			2013		
	Antall personer			Kjønnsfordeling		Diff lønn i menns favør	Kjønnsfordeling		Diff lønn i menns favør	Kjønnsfordeling		Diff lønn i menns favør
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn		Kvinner	Menn		Kvinner	Menn	
Toppleder	2	3	5	40%	60%	5,06%	40%	60%	5,40%	40%	60%	4,9%
Virksomhetsleder	39	8	47	83%	17%	0,27%	72%	28%	1,73%	71%	29%	1,03%
Totalt	41	11	52	79%	21%	7,26%	69%	31%	6,02%	68%	32%	5,40%

Kjønnsfordeling og lønnsforskjell - tjenesteområder (ekskl. ledere)

Tjenesteområde	2015						2014			2013		
	Antall			Årsverk			Andel årsverk		Diff lønn i menns favør	Andel årsverk		Diff lønn i menns favør
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn		Kvinner	Menn	
Grunnskole	385	84	469	334,5	77,2	411,6	81,2%	18,8%	3,2%	80,3%	19,7%	4,9%
Barnehage	47	3	50	38,2	3,0	41,2	92,7%	7,3%	-10,2%	94,1%	5,9%	-15,1%
Omsorg	490	95	585	325,6	61,6	387,2	84,1%	15,9%	-8,6%	87,3%	12,7%	-6,0%
Helse- og sosialtjenester	77	17	94	66,5	12,4	79,0	84,2%	15,8%	10,1%	78,8%	21,2%	8,1%
Infrastruktur - Bygg, VA, Vei	10	8	18	7,9	7,4	15,3	51,6%	48,4%	27,7%	55,5%	44,5%	11,4%
Kultur	32	15	47	21,3	10,9	32,2	66,1%	33,9%	-7,0%	65,1%	34,9%	-5,1%
Plan/Samfunn	17	21	38	16,0	20,0	36,0	44,4%	55,6%	8,7%	43,4%	56,6%	8,4%
Fellestjenester, ledelse og poli	46	14	60	40,1	14,0	54,1	74,1%	25,9%	6,6%	73,8%	26,2%	7,2%
Totalsum*	1 104	257	1 361	849,9	206,6	1 056,5	80,4%	19,6%	3,1%	79,9%	20,1%	4,8%

* Personer som arbeider i flere tjenesteområder medfører at antallet personer i denne tabellen er høyere enn kommunens totaltall.

Kjønnsfordeling og lønnsforskjell - utdanningsnivå (ekskl. ledere)

	2015						2014			2013				
	Antall personer			Årsverk			Kjønnsfordeling av		Andel av fordelt på kjønn			Diff lønn i menns favør	Diff lønn i menns favør	Diff lønn i menns favør
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Totalt			
ufaglært	285	68	353	189,6	49,2	238,8	79%	21%	23%	26%	24%	-3,7%	1,5%	3,1%
faglært	291	34	325	223,1	27,9	250,9	89%	11%	27%	15%	25%	3,1%	1,4%	6,1%
høgskole int. 3 år	215	48	263	182,8	40,6	223,3	82%	18%	23%	22%	22%	2,7%	5,5%	4,8%
Universitet/hs over 3 år	245	79	324	216,5	70,9	287,4	75%	25%	27%	38%	29%	2,5%	2,2%	2,4%
annet	51	24	75	38,1	18,1	56,2								
Totalt	1 087	253	1 340	849,9	206,6	1 056,5	80%	20%	100%	100%	100%	3,0%	4,8%	3,9%

* Personer med utdanning som ikke passer i gruppene, eller som ikke har fått registrert utdanningskode ved uttrekksdødsdato

Kjønnsfordeling - Fravær pga. barns sykdom

	2015		2014		2013	
	Dagsv	Fravær%	Dagsv	Fravær%	Dagsv	Fravær%
Menn	172	0,32%	174	0,24%	149	0,20%
Kvinner	749	0,29%	795	0,33%	701	0,29%
Totalt	920	0,31%	970	0,31%	849	0,27%

